

**MHE. SAMIA SULUHU HASSAN
MAKAMU WA RAIS WA JAMHURI
YA MUUNGANO WA TANZANIA**

**MHE. JANUARY Y. MAKAMBA
WAZIRI WA NCHI OFISI YA
MAKAMU WA RAIS –
MUUNGANO NA MAZINGIRA**

**MHE. MUSSA R. SIMA
NAIBU WAZIRI OFISI YA
MAKAMU WA RAIS -
MUUNGANO NA MAZINGIRA**

**MHANDISI JOSEPH K. MALONGO
KATIBU MKUU OFISI YA
MAKAMU WA RAIS**

**BALOZI JOSEPH E. SOKOINE
NAIBU KATIBU MKUU OFISI
YA MAKAMU WA RAIS**

**HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI OFISI YA MAKAMU WA
RAIS WAKATI WA KUWASILISHA BUNGENI
MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI
KWA MWAKA 2019/20**

***Mhe. January Y. Makamba (Mb.),
Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais
Muungano na Mazingira***

Dodoma

Aprili, 2019

DIRA

Tanzania yenye Muungano Imara na Mazingira Safi, Salama na Endelevu.

DHIMA

Kuimarisha Muungano na Kutoa Miongozo itakayowezesha Uratibu na Usimamizi wa Mazingira ili kuwa na Maendeleo Endelevu na Ustawi wa Watanzania.

MAJUKUMU YA OFISI YA MAKAMU WA RAIS

Kwa mujibu wa Tangazo la Serikali la Majukumu ya Wizara, la mwezi Aprili, 2016, (Assignment of Ministerial Responsibilities Government Notice No.143 of 22nd April, 2016), majukumu ya Ofisi ya Makamu wa Rais ni:-

- i. Kuandaa na kusimamia Sera zinazohusu Mazingira;*
- ii. Kuratibu masuala ya Muungano na kuimarisha Ushirikiano kati ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar katika masuala yasiyo ya Muungano;*
- iii. Kukuza uzalishaji unaozingatia Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;*
- iv. Hifadhi ya Mazingira na uzingatiaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;*

- v. *Kusimamia na kuendeleza watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais; na*
- vi. *Kuratibu na kusimamia shughuli za Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira.*

A. UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, baada ya Bunge lako Tukufu kupokea taarifa iliyowasilishwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda, Biashara na Mazingira na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria kuhusu Mapitio ya Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2018/19; na Malengo ya Ofisi ya mwaka 2019/20, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako Tukufu sasa likubali kupokea, kujadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2019/20.

2. **Mheshimiwa Spika**, awali ya yote ninapenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu aliyenijalia afya njema na kuniwezesha kuwasilisha Hotuba ya Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais, Muungano na Mazingira kwa mwaka 2019/20 mbele ya Bunge lako Tukufu. Aidha, ninamshukuru kwa dhati **Mhe. Dkt. John Pombe Magufuli**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuendelea kuniamini kusimamia masuala ya Muungano na Mazingira. Pia, ninapenda kutoa pongezi kwa mafanikio makubwa yaliyopatikana chini ya uongozi wake makini na thabiti. Mafanikio hayo

yanajidhihirisha katika utekelezaji wa miradi mikubwa ya kitaifa ya maendeleo. Mafanikio hayo ni dalili tosha kuwa nchi ipo katika njia sahihi ya kufikia malengo tuliyojiwekea katika kutekeleza Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano 2016/17 – 2020/21 na Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025 ya kuwa nchi yenye kipato cha kati ifikapo mwaka 2025.

3. Mheshimiwa Spika, kwa dhati ninapenda kumshukuru Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa maelekezo anayotupa katika kusimamia masuala ya Muungano na kuhifadhi Mazingira. Uongozi wake thabiti unadhihirishwa na matokeo ya kazi nzuri inayofanywa ya kuudumisha Muungano wetu pamoja na kuhifadhi na kusimamia Mazingira. Aidha, kwa namna ya pekee ninapenda kumshukuru Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kazi nzuri anayofanya ya kuuenzi na kuudumisha Muungano wetu.

4. Mheshimiwa Spika, ninamshukuru na kumpongeza Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa hotuba yake nzuri ambayo imetoa mwelekeo wa kisera katika utekelezaji wa shughuli

za Serikali kwa kipindi cha mwaka 2019/20. Aidha, nampongeza kwa uongozi wake thabiti katika kusimamia shughuli za Serikali ndani na nje ya Bunge lako Tukufu. Pia ninawashukuru Waheshimiwa Mawaziri wote kwa ushirikiano walionipa katika kutekeleza majukumu ya kusimamia shughuli za Muungano na Mazingira.

5. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutoa shukrani na pongezi za dhati kwa Bunge lako tukufu kwa kazi nzuri ambayo limeifanya kwa kipindi cha uongozi wako. Aidha, ninakupongeza wewe binafsi Mheshimiwa Job Yustino Ndugai (Mb.), Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa kuliongoza Bunge letu kwa hekima na busara kubwa. Ninampongeza pia Mheshimiwa Dkt. Tulia Ackson Mwansasu (Mb.), Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge kwa kukusaidia kuliongoza Bunge letu kwa weledi na uadilifu.

6. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda, Biashara na Mazingira Mheshimiwa Suleiman Ahmed Saddiq (Mb.) na Makamu wake Mhe.Kanali (Mst.) Masoud Ali Khamis (Mb.) na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria Mheshimiwa Mohamed Omary Mchengerwa (Mb.) na Makamu

Mwenyekiti Mhe. Najma Murtaza Giga (Mb.) pamoja na Waheshimiwa wajumbe wa Kamati hizo kwa kupokea, kujadili na kupitisha Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2018/19 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2019/20.

7. *Mheshimiwa Spika*, kwa masikitiko makubwa, ninaungana na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kutoa pole kwa ndugu, marafiki na wananchi wa Jimbo la Korogwe Vijijini, kwa kifo cha Mheshimiwa Stephen Hilary Ngonyani aliyekuwa Mbunge wao kilichotokea mwezi Julai, 2018 na Mheshimiwa Kasuku Bilago aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Buyungu kilichotokea mwezi Mei, 2018. Aidha, ninatoa pole za dhati kwa wananchi kwa ujumla kwa kuwapoteza ndugu zao na mali kutokana na ajali na maafa yaliyotokea sehemu mbalimbali hapa nchini. Ninaomba Mungu azilaze roho za marehemu mahali pema peponi. Amina.

8. *Mheshimiwa Spika*, ninawapongeza wabunge wote waliochaguliwa na kuteuliwa kisha kuapishwa katika kipindi cha mwaka huu wa fedha. Uadilifu wao na tabia ya kujituma na kufanya kazi kwa bidii ndio sababu kubwa ya kuwa sehemu ya wawakilishi wa wananchi katika Bunge hili tukufu.

9. *Mheshimiwa Spika*, sasa ninaomba kutoa maelezo ya utekelezaji wa kazi za Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kipindi cha mwaka 2018/19 na malengo ya mwaka 2019/20.

**B. UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI
KWA MWAKA 2018/19**

Makusanyo ya Mapato kwa Mwaka 2018/19

10. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi ya Makamu wa Rais haina vyanzo vya mapato. Hata hivyo, Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira hadi kufikia Machi, 2019 lilikuwa limekusaya mapato ya jumla ya sh. **10,430,060,727.00** kutokana na tozo na faini.

Bajeti Iliyoidhinishwa kwa Mwaka 2018/19

11. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2018/19, jumla ya Sh. **6,485,991,000.00** ziliidhinishwa kwa ajili ya Fungu 26. Kati ya fedha hizo, Sh. **5,432,325,578.05** zilikuwa ni ajili ya Matumizi Mengineyo na Sh. **1,053,666,000.00** zilikuwa za Mishahara. Aidha, Fungu 31 liliidhinishwa Sh. **15,065,422,523.28**. Kati ya fedha hizo Sh. **10,002,082,523.28** ni za Matumizi ya Kawaida na Sh. **5,063,340,000.00** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Bajeti ya Matumizi ya Kawaida inajumuisha fedha za mishahara kiasi cha Sh. **2,924,993,000.00** na Sh. **7,077,089,523.28** fedha za

Matumizi Mengineyo. Fedha za Matumizi Mengineyo zinajumuisha Sh. **3,017,072,000.00** ruzuku ya mishahara kwa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) na Sh. **4,060,017,523.28** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo.

Fedha Zilizopokelewa na Kutumika Hadi Machi, 2019

12. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Julai 2018 hadi Machi 2019, jumla ya Sh. **4,572,810,578.05** zilipokelewa kwa ajili ya kutekeleza majukumu yaliyopo chini ya **Fungu 26**. Kati ya fedha hizo Sh. **3,911,669,578.05** zilipokelewa kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na Sh. **661,141,000.00** kwa ajili ya Mishahara. Aidha, hadi Machi, 2019, jumla ya Sh **4,365,447,196.20** zilikuwa zimetumika. Kati ya fedha hizo kiasi Sh. **3,704,306,196.20** zilitumika kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na Sh. **661,141,000.00** kwa ajili ya Mishahara.

13. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Machi, 2019 **Fungu 31** lilipokea jumla ya Sh. **7,937,894,492.78** ambayo ni sawa na asilimia 52.7 ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo Sh. **5,405,152,561.18** zilipokelewa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Sh. **2,400,099,489.50** kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha zilizopokelewa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, kiasi cha Sh.

1,652,371,000.00 ni kwa ajili ya Mishahara, Sh. **2,331,102,003.28** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo ya Ofisi na kiasi cha Sh. **1,554,322,000.00** ni fedha za ruzuku kwa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC. Aidha, Ofisi imetumia jumla ya Sh. **7,266,452,050.68** sawa na asilimia 91.5 ya fedha zilizopokelewa. Kiasi hiki kinajumuisha fedha kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida Sh. **5,405,152,561.18**. na Fedha za Miradi ya Maendeleo Sh. **1,861,299,489.5**. Fedha kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida zilizotumika zinajumuisha, Sh. **2,198,459,561.18** za Matumizi Mengineyo ya Ofisi, Sh. **1,652,371,000.00** Mishahara ya Watumishi wa Ofisi na Sh. **1,554,322,000.00** ruzuku ya Mishahara kwa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira.

14. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuzingatia matakwa ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977; Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025; Mpango wa Pili wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2016/17 – 2020/21); Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi - CCM (2015 – 2020); Malengo ya Maendeleo Endelevu (*Sustainable Development Goals – SDG 2030*); Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 1997; Sheria ya Usimamizi wa

Mazingira ya mwaka 2004; na Maelekezo na Miongozo mbalimbali inayotolewa na Viongozi Wakuu wa nchi.

MASUALA YA MUUNGANO

15. Mheshimiwa Spika, Muungano wetu ndio utambulisho wa Taifa letu na kielelezo cha umoja wetu. Bila Muungano hakuna Tanzania. Ili Kuuenzi na kuuimarisha Muungano Ofisi imeendelea kutekeleza majukumu ambayo imekabidhiwa kikatiba na kisheria ya kuratibu utekelezaji wa masuala ya Muungano na kuimarisha ushirikiano katika masuala yasiyo ya Muungano baina ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SMT) na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar (SMZ). Katika mwaka 2018/19, kazi zifuatazo zilitekelezwa:

- Kuratibu vikao vya Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ ya kushughulikia Masuala ya Muungano;
- Kuratibu utekelezaji wa masuala ya kiuchumi, kijamii na kisiasa;
- Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano ili kuimarisha ushirikiano kati ya SMT na SMZ; na
- Kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya Muungano.

Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano

16. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi iliratibu na kufanya kikao cha Kamati ya

Pamoja ya SMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano tarehe 9 Februari, 2019 Jijini Dodoma. Kikao hiki kilitanguliwa na vikao vya Sekretarieti ya Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ tarehe 6 Februari, 2019; Makatibu Wakuu wa SMT na SMZ tarehe 8 Februari, 2019; na Mawaziri wa SMT na SMZ tarehe 9 Februari, 2019.

17. Mheshimiwa Spika, hoja zilizojadiliwa katika kikao hicho ni pamoja na: - Mapendekezo ya Utaratibu wa Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ ya kushughulikia Masuala ya Muungano; Mwongozo wa Ushirikishwaji wa SMZ kwenye Masuala ya Kimataifa na Kikanda; na Hoja za Fedha na Biashara baina ya Zanzibar na Tanzania Bara. Kikao hicho kilikuwa na mafanikio yafuatayo: - Kupitishwa kwa Utaratibu wa Vikao vya Kamati ya Pamoja ya Kushughulikia Masuala ya Muungano wenye lengo la kuimarisha na kuongeza ufanisi wa vikao vya Kamati ya Pamoja ikiwa ni pamoja na kufuatilia maagizo na maelekezo yanayotolewa na Kamati hiyo. Utaratibu huo pia, umeainisha Kamati mbili ambazo ni Kamati ya Fedha, Uchumi na Biashara na Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala zilizopewa jukumu la kuzipatia ufumbuzi changamoto zinazohitaji utatuzi wa haraka badala ya kusubiri utaratibu wa kawaida wa vikao vya Kamati ya Pamoja vya SMT na SMZ. Kamati hizo

zitawasilisha taarifa za utekelezaji katika vikao vya Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ.

18. Mheshimiwa Spika, katika Kikao hicho pia ulipitishwa Mwongozo Kuhusu Ushiriki wa SMZ katika masuala mbalimbali ya Kimataifa na Kikanda. Mwongozo huo umezingatia maeneo ya mikutano ya kimataifa na kikanda, nafasi za masomo ya elimu ya juu na mafunzo mengine nje ya nchi na utafutaji wa fedha za misaada na mikopo ya kufadhili miradi mbalimbali ya maendeleo.

19. Mheshimiwa Spika, changamoto ya ongezeko la Gharama za Umeme kutoka TANESCO kwenda ZECO ilipatiwa ufumbuzi ambapo imekubalika kuwa, kodi ya ongezeko la thamani (*Value Added Tax-VAT*) itatozwa kwa kiwango cha asilimia sifuri (0%) kwenye umeme unaouzwa na TANESCO. Vilevile, malimbikizo ya deni la VAT lililokuwa limefikia Sh. Bilioni **22.9** kwa shirika la ZECO kwenye umeme uliouzwa na TANESCO limefutwa.

20. Mheshimiwa Spika, kikao cha Kamati ya Pamoja pia kilijadili na kuzipatia ufumbuzi hoja za biashara baina ya Zanzibar na Tanzania Bara ambazo ni: - Gharama za kushusha mizigo (*landing fees*); Viwanda vya Zanzibar kupata leseni kutoka Wakala wa Usajili na Utoaji Leseni za Biashara (*Business Registrations Licensing Agency-BRELA*);

na Upatikanaji wa fursa za ushiriki katika miradi ya maendeleo ya viwango na ubora wa bidhaa na maendeleo ya wajasiriamali.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais Muungano na Mazingira Mhe. January Makamba akihutubia wakati wa kikao cha Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ kujadili masuala ya Muungano kilichofanyika Februari 9, 2019 katika ukumbi wa Kamarage, jengo la Hazina Square, Dodoma.

Uratibu wa Masuala ya Kiuchumi, Kijamii na Kiasasa

i. Gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar

21. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar imeendelea kupata gawio la asilimia 4.5 ya fedha za Misaada ya

Kibajeti (*Government Budget Support - GBS*); faida ya Benki Kuu; Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo; na kodi ya mapato yatokanayo na ajira (*Pay As You Earn – PAYE*). Hadi kufikia Machi, 2019 jumla ya Sh. bilioni **36.79** zimepelekwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar. Kati ya fedha hizo, Sh. bilioni **14.00** ni *PAYE*, Sh. bilioni **1.4** ni fedha za Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo, Sh. bilioni **5.64** ni fedha za Misaada ya Kibajeti (*GBS*) na Sh. bilioni **15.75** ni gawio la Benki Kuu.

ii. Ufuatiliaji wa Utekelezaji wa Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo, Zanzibar

22. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2018/19 Ofisi imefanya ufuatiliaji wa miradi inayofadhiliwa na Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo kwa Majimbo 16 kati ya 32 yaliyopo Unguja, Zanzibar. Majimbo hayo ni Nungwi, Mkwajuni, Chaani, Donge, Mahonda, Bumbwini, Mfenesini, Bububu, Welezo, Mwera, Fuoni, Kijitoupele, Mwanakwerekwe, Kiembesamaki, Paje na Makunduchi. Matokeo ya ufuatiliaji huo yanaonesha kuwa, miradi mingi ikiwemo ya maji na umeme inakidhi mahitaji kwa kuongeza huduma muhimu za kijamii na hivyo kuboresha maisha ya wananchi.

Ujenzi wa minara mine (4) na matenki manne (4) na mabomba katika maeneo ya Magogoni na Mikarafuni- Unguja

iii. Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

23. Mheshimiwa Spika, Serikali imeendelea kuwawezesha wananchi wa pande zote mbili za Muungano kushiriki katika shughuli za kiuchumi na kijamii kupitia utekelezaji wa miradi na programu za maendeleo. Miradi na Programu hizo zimefanikiwa kuinua hali ya wananchi, kukuza uchumi na kupunguza umaskini wa kipato na kuinua ubora wa maisha na ustawi wa jamii wa pande zote mbili za Muungano. Miradi hiyo hufadhiliwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kushirikiana na Washirika wa Maendeleo. Katika mwaka 2018/19 utekelezaji wa Miradi na Programu hizo ni kama ifuatavyo: -

a)Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (*Tanzania Social Action Fund - TASAF*)

24. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, *TASAF III* imeendelea na utekelezaji wa Mpango wa kunusuru Kaya Maskini Tanzania Bara na Tanzania Zanzibar. Programu zilizotekelezwa ni:- kutengeneza na kuboresha Mifumo ya kutambua, kuandikisha na kutunza kumbukumbu za Walengwa; Uhawilishaji ruzuku kwa kaya maskini; Uandikishaji na utoaji ajira za muda ili kuongeza kipato kwa kaya maskini; na uwekezaji wa miradi ya kukuza uchumi wa kaya. Aidha, *TASAF III* imeendelea kujenga uwezo wa viongozi, watendaji na wasimamizi wa Mipango katika maeneo yote ya utekelezaji. Katika mwaka 2018/19 kiasi cha Sh. **305,337,803,999.00** ziliidhinishwa kwa ajili ya kutekeleza programu za mradi. Hadi kufikia Machi, 2019 Sh. **125,795,098,700.00** zilitumika kwa upande wa Tanzania Bara na Sh. **3,512,043,950.00** kwa Tanzania Zanzibar.

b)Programu ya Miundombinu ya Masoko, Uongezaji Thamani na Huduma za Fedha Vijijini (*Market Infrastructure, Value Addition and Rural Finance - MIVARF*)

25. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, *MIVARF* imeendelea na mpango wa kupunguza

umaskini na kuongeza kasi ya ukuaji wa uchumi kwa kuwezesha kaya za vijijini kuongeza kipato na usalama wa chakula. Kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kuwajengea uwezo wazalishaji na kuwaunganisha na masoko ya mazao na taasisi za fedha. Katika mwaka 2018/19 Sh. **22,912,124,648.00** ziliidhinishwa na hadi kufikia Machi, 2019 kiasi cha Sh. **10,278,334,000.00** zilitumika Tanzania Bara na Sh. **1,150,504,026.00** Tanzania Zanzibar.

c) Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA)

26. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 kazi mbalimbali za kurasimisha rasilimali ardhi na biashara zinazomilikiwa na wananchi ili waweze kuzitumia kupunguza umaskini na hatimaye kuchangia Pato la Taifa kazi zilifanyika. Kazi hizo ni pamoja na; Kuratibu utekelezaji wa mapendekezo ya maboresho ya kisheria na kitaasisi; Kusimamia na kuratibu shughuli za urasimishaji; Kujenga uwezo wa urasimishaji biashara na uanzishwaji wa vituo vya biashara; Kujenga uwezo wa urasimishaji Ardhi Mjini; Kujenga uwezo wa urasimishaji Ardhi Vijijini; na kukamilisha ujenzi wa Masjala za Ardhi. Jumla ya Sh. **1,411,694,987.00** ziliidhinishwa kwa mwaka 2018/19. Hadi kufikia Machi, 2019 Sh.

288,252,127.00 zilitumika Tanzania Bara na Sh. **69,843,000.00** Tanzania Zanzibar.

d)Mradi wa Kurejesha Ardhi Iliyoharibika na Kuongeza Uzalishaji wa Chakula (*Land Degradation and Food Security- LDFS*)

27. *Mheshimiwa Spika*, mradi huu unafadhiliwa na Mfuko wa Dunia wa Mazingira (*Global Environment Facility - GEF*) kupitia Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (*International Fund for Agriculture Development - IFAD*). Thamani ya mradi ni dola za Marekani milioni **50** ambapo dola za Marekani milioni **7.156** zinatoka *GEF* na mchango wa nchi (*in-kind*) ni kiasi cha dola za Marekani milioni **42.94**. Fedha zinazotolewa na *GEF* zinalenga kuchangia katika kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi, na Hifadhi ya Bioanuai na Usimamizi Endelevu wa Ardhi. Mradi wa *LDFS* utatekelezwa kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia Julai, 2017 hadi Septemba, 2022. Mradi huu utatekelezwa katika maeneo yenye changamoto za ukame katikati ya nchi na pwani ambayo ni Kata ya Haubi katika Halmashauri ya Kondo, Mkoani Dodoma; Kata ya Sigili katika Halmashauri ya Nzega, Mkoani Tabora; Kata ya Mpambala Halmashauri ya Mkalama, Mkoani Singida; Kata ya Sukuma, katika Halmashauri ya Magu Mkoani Mwanza na Shehia 8 katika Wilaya ya Micheweni,

Kaskazini Pemba. Jumla ya Sh. **1,230,033,688.96** ziliidhinishwa katika mwaka 2018/19. Hadi kufikia Machi, 2019 kiasi cha Sh. **667,907,922.17** kilitumika Tanzania Bara na kiasi cha Sh. **158,583,866.70** kwa upande wa Zanzibar.

Sehemu ya miche ya Mikoko iliyopandwa katika ufukwe wa eneo la Kisiwa-Panza, mjini Pemba

e) Mradi wa Kuongeza Tija na Uzalishaji wa Zao la Mpunga (*Expanded Rice Production Project - ERPP*)

28. Mheshimiwa Spika, mradi huu unachangia utekelezaji wa Mpango wa Uwekezaji kwenye Sekta ya Kilimo Tanzania (*Tanzania Agriculture and Food Security Investment Plan - TAFSIP*) chini ya Mpango Kabambe wa Maendeleo ya Kilimo Afrika (CAADP). Kwa upande wa Tanzania Bara, mradi unatekelezwa katika Halmashauri za Mvomero,

Kilosa na Kilombero Mkoani Morogoro na kwa upande wa Zanzibar unatekelezwa Kibonde Mzungu, Mtwango, Koani, Mchangani, Bandamaji (Unguja); na Machigini, Kwalempona, Ole, Dobi – 1 na Dobi – 2 (Pemba). Katika mwaka 2018/19 jumla ya Sh. **22,731,651,587.00** ziliidhinishwa ili kutekeleza kazi za mradi huu. Hadi kufikia Machi, 2019 jumla ya Sh. **728,072,250.00** zilitolewa na kutumika Tanzania Bara na kiasi cha Sh. **227,860,253.00** Tanzania Zanzibar.

Uratibu wa Masuala Yasiyo ya Muungano Kati ya SMT na SMZ

29. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi kwa kushirikiana na Ofisi ya Makamu wa Pili wa Rais, Zanzibar imeendelea kuhamasisha Sekta zisizo za Muungano za SMT na SMZ kukutana na kujadili masuala yanayohusu Sekta zao, kubadilishana utaalum na wataalam ili kuleta ufanisi na uwiano wa maendeleo kwa pande mbili za Muungano. Katika kipindi hiki vikao tisa (9) vimefanyika katika Sekta ya Serikali za Mitaa, Elimu, Maji, Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo, Ardhi, Nishati, Fedha na Mipango na Uchukuzi.

Elimu ya Muungano kwa Umma

30. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi imeendelea kuelimisha Umma kuhusu

umuhimu na faida zinazotokana na Muungano kupitia vyombo vya habari ikiwemo redio, televisheni na magazeti. Ofisi pia, ilitoa elimu ya Muungano kwa Maafisa Viungo (*Focal Persons*) kutoka Wizara za SMT katika kikao kilichofanyika tarehe 18 Oktoba, 2018, Dodoma.

HIFADHI ENDELEU YA MAZINGIRA

31. *Mheshimiwa Spika*, Sekta zote za uzalishaji mali zinategemea mazingira na hivyo kufanya sekta hii kuwa na mchango mkubwa katika ukuaji wa uchumi. Uwepo wa rasilimali kwa ajili ya mahitaji ya sasa na vizazi vijavyo utategemea namna uhifadhi wa mazingira unavyozingatiwa. Shughuli zisizo endelevu zinachangia kwa kiasi kikubwa katika uharibifu wa mazingira na kusababisha; Uharibifu wa ardhi; Ukosefu wa maji safi na salama kwa wananchi wa mijini na vijijini; Uchafuzi wa mazingira; Upotevu wa bioanuai na makazi; Uharibifu wa mifumo ikolojia ya majini; Uharibifu wa misitu; Mabadiliko ya tabianchi; Kuongezeka kwa Viumbe Vamizi; Kuongezeka kwa Taka za Kielektroniki; Kuongezeka kwa taka za kemikali; Kuwepo kwa uchafuzi utokanao na shughuli za utafutaji na uchimbaji wa madini, mafuta na gesi; na Kukosekana udhibiti wa mazao yatokanayo na Teknolojia ya uhandisi jeni.

32. *Mheshimiwa Spika*, katika miaka ya hivi karibuni, imedhihirika kuwa mazingira yetu si salama kutokana na kasi ya uharibifu wa mazingira unaoshuhudiwa katika sehemu mbalimbali za nchi. Ushahidi huo ni pamoja na kuongezeka kwa hali ya jangwa na ukame, mafuriko, kuongezeka kwa magonjwa ya kuambukiza na mabadiliko ya hali ya hewa, kasi ya ukataji miti, kuongezeka kwa Viumbe Vamizi na kuongezeka kwa matumizi ya zebaki katika Sekta ya madini hususan wachimbaji wadogo wa dhahabu. Maendeleo endelevu hayawezi kupatikana bila kutunza mazingira. Pamoja na Serikali kuchukua jitihada kubwa katika utunzaji na usimamizi wa mazingira, hali ya mazingira nchini bado si ya kuridhisha.

33. *Mheshimiwa Spika*, hali hiyo inachangiwa na changamoto nyingi zinazoikabili sekta hii ikiwemo: uhaba wa rasilimali fedha, uhaba wa rasilimali watu wa kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 katika ngazi zote; uelewa mdogo wa jamii kuhusu umuhimu na wajibu wa kuhifadhi mazingira; kutokuwa na takwimu sahihi za mazingira kwa wakati; kutokutengwa kwa maeneo maalum ya kutupa taka; na utegemezi wa nishati ya kuni na mkaa.

34. *Mheshimiwa Spika*, katika kulinda na kuhifadhi mazingira ya nchi yetu na kukabiliana na changamoto za mazingira nchini, Ofisi imeendelea kusimamia utekelezaji wa Sera, Sheria na Mikakati mbalimbali ya hifadhi ya mazingira na mikataba ya kimataifa ya mazingira pamoja na utoaji wa elimu kuhusu mazingira. Katika kutekeleza azma hiyo kwa mwaka 2018/19 yafuatayo yamefanyika; -

Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 1997 na Mkakati wa Utekelezaji

35. *Mheshimiwa Spika*, mwaka jana niliarifu Bunge lako Tukufu kuwa Ofisi inaendelea na hatua za kuboresha Sera ya Mazingira ya Taifa ya Mwaka 1997 na Mkakati wa utekelezaji. Aidha, katika mwaka 2018/19 rasimu ilijadiliwa katika ngazi ya Sekretariati ya Baraza la Mawaziri. Kwa kuwa Sera hii ni mtambuka pamoja na maoni mengine ushauri uliotolewa na Sekretarieti ilikubaliwa kupata maoni zaidi kutoka kwa wadau. Kazi hiyo imefanyika na baada ya kujiridhisha kuwa maoni ya wadau yamezingatiwa Rasimu ya Sera itajadiliwa katika ngazi inayofuata ambayo ni kikao cha Makatibu Wakuu (*Inter - Ministerial Technical Committee - IMTC*).

Utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura ya 191

36. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi inaratibu utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ambayo ilitungwa mwaka 2004. Katika kipindi cha utekelezaji wa Sheria hii changamoto kadhaa zimejitokeza ikiwemo kutoandaliwa kwa baadhi ya Kanuni na Miongozo; uwezo mdogo wa Taasisi zinazosimamia utekelezaji wa Sheria ikiwemo Wizara za Kisekta na Mamlaka za Serikali za Mitaa; na uelewa mdogo kuhusu wajibu na majukumu ya wadau katika utekelezaji wa Sheria hii. Ili kukabiliana na changamoto zipo juhudi mbalimbali ambazo ofisi imepanga kuchukua ikiwa ni pamoja na kutekeleza Mradi wa Kujenga Uwezo wa Utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira unaofadhiliwa na Serikali ya Sweden. Mradi huu una thamani ya Dola za Marekani Milioni tatu (3) na utatekelezwa kwa muda wa miaka mitatu (2019/20 -2021/22). Baadhi ya shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na kuandaa Kanuni na Miongozo; kuendesha mafunzo kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Wizara za Kisekta; na kuanzisha mfumo wa utoaji vyeti na leseni za mazingira kwa njia ya mtandao. Hadi kufikia sasa, Ofisi imeratibu uteuzi wa Wakaguzi wa Mazingira wapatao 487 watakaosaidia kuimarisha utekelezaji wa Sheria ya usimamizi wa mazingira katika ngazi ya Serikali za Mitaa.

Tuzo ya Rais ya Hifadhi ya Mazingira

37. Mheshimiwa Spika, Ofisi imekamilisha Mwongozo wa kushiriki Tuzo ya Rais ya Kuhifadhi Mazingira. Awali Tuzo hii ilihusu masuala ya kupanda na kutunza miti na kuhifadhi vyanzo vya maji pekee. Maboresho ya tuzo yamefanyika ili kuwa na mtazamo mpana wa hifadhi ya mazingira. Maboresho hayo yameongeza masuala yafuatayo: - Uzalishaji endelevu viwandani, matumizi ya nishati mbadala, uchimbaji madini endelevu, kilimo na ufugaji endelevu, usimamizi wa taka, afya na usafi wa mazingira.

Ripoti ya Tatu ya Hali ya Mazingira Nchini

38. Mheshimiwa Spika, napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa Ofisi imekamilisha rasimu ya Ripoti ya Tatu ya Hali ya Mazingira nchini na sasa kinachofanyika ni kupitisha rasimu hiyo katika ngazi mbalimbali za Serikali ikiwa ni pamoja na Kamati ya Mazingira ya Baraza la Mawaziri kabla ya kuwasilishwa Bungeni ili kukidhi matakwa ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya Mwaka 2004 Kifungu 175 (1).

Mfuko wa Taifa wa Dhamana ya Hifadhi ya Mazingira

39. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Ofisi iliainisha mapendekezo ya maeneo

ya kufanyiwa marekebisho katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, 2004 ili kuwezesha Mfuko wa Taifa wa Dhamana ya Hifadhi ya Mazingira kufanya kazi kwa ufanisi. Kwa kuwa Sera ya Taifa ya Mazingira (1997) inafanyiwa maboresho, kipaumbele ni kukamilisha Sera ili maeneo yote yatakayohitaji maboresho kwenye Sheria yafanyike kwa pamoja. Ni matarajio yetu kuwa Maboresho ya Sera pamoja na Sheria yatasaidia kwa kiasi kikubwa juhudi za Serikali kusimamia masuala ya mazingira nchini na hivyo kuwa na maendeleo endelevu.

Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani

40. *Mheshimiwa Spika*, Dunia huadhimisha Siku ya Mazingira tarehe 5 Juni kila mwaka ili kutoa hamasa kwa watu kutunza mazingira. Kitaifa, maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani kwa mwaka 2018 yalifanyika Mkoani Dar es Salaam katika viwanja vya Mnazi mmoja. Serikali iliamua Mkoa wa Dar es Salaam uwe mwenyeji wa Maadhimisho haya kwa lengo la kuwapa fursa wananchi wa Jiji la Dar es Salaam kuelimishwa na kuhamasishwa kupambana na changamoto za uharibifu wa mazingira unaolikumba Jiji la Dar es Salaam, kama vile: -mafuriko; uchafuzi wa mazingira utokanao na mifuko ya plastiki; kubomoka kwa kuta na kingo za fukwe za bahari ya Hindi;

pamoja na utumiaji wa kiasi kikubwa cha nishati ya mkaa.

41. *Mheshimiwa Spika*, kwa mwaka huu Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani Kimataifa yatafanyika nchini China katika mji wa Hangzhou kaulimbiu ikiwa ni Uchafuzi wa Hewa (*Air Pollution*). Kitaifa maadhimisho haya yatafanyika Mkoani Mwanza. Uteuzi wa Mkoa wa Mwanza umezingatia changamoto zinazolikabili jiji hili ikiwa ni pamoja na uwepo wa uharibifu wa ardhi katika Bonde la Ziwa Victoria pamoja na uharibifu wa mazingira ya ndani ya Ziwa hilo unaosababishwa na shughuli za kijamii na kiuchumi. Kufanyika kwa maadhimisho ya kitaifa Mkoani humo kutatoa fursa kwa wananchi wa Mkoa huo na Mikoa jirani kuelimishwa na kuhamasishwa kuhifadhi mazingira ya Bonde la Ziwa Victoria pamoja na mazingira yake.

Kupunguza Matumizi ya Mkaa Unaotokana na Miti

42. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea na jitihada za kupunguza matumizi ya mkaa unaotokana na miti kwa kushirikiana na Taasisi za Serikali kuandaa mipango kazi kwa kila Taasisi ya kupunguza matumizi ya mkaa unaotokana na miti. Aidha, Ofisi imeendelea kushirikiana na wadau wa

mazingira kutoa mafunzo kwa washindi wa Tuzo ya Teknolojia ya Mkaa Mbadala kwa lengo la kukuza teknolojia na ubunifu wao ili bidhaa zao ziweze kuwa za kiwango kinachokubalika kitaalam na kibiashara na hatimaye kuwafikia wananchi wengi.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Samia Suluhu Hassan akimkabidhi Bw. Leonard Kushoka mfano wa hundi yenye thamani ya shilingi za kitanzania milioni 300 mara baada ya kuibuka mshindi wa shindano la teknolojia ya nishati mbadala wa mkaa mwaka 2018

Matumizi ya Mifuko ya Plastiki

43. Mheshimiwa Spika, ili kutimiza azma ya kupiga marufuku matumizi ya mifuko ya plastiki Ofisi ilihamasisha wajasiriamali na wawekezaji kuwekeza katika uzalishaji wa mifuko mbadala ikiwemo vikapu vya asili, mifuko ya karatasi na nguo ili kutumia

fursa hiyo kukidhi mahitaji ya soko. Kampeni za uhamasishaji zilifanyika katika mikoa ya Dar es Salaam na Mwanza kwa lengo la kuwatambua wadau wanaozalisha mifuko mbadala na kupata maoni kuhusu namna ya kujenga mazingira wezeshi kwa wadau kuwekeza zaidi katika uzalishaji wa mifuko mbadala.

44. *Mheshimiwa Spika*, kufuatia tamko la Serikali la kupiga marufuku uzalishaji, uingizaji, uuzaji, usambazaji na utumiaji wa mifuko ya plastiki kuanzia tarehe 01 Juni, 2019, Ofisi imeandaa kanuni zitakazochapishwa katika Gazeti la Serikali chini ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004 na kutoa adhabu kwa kila mtu atakayekiuka matakwa ya Kanuni. Vilevile, Ofisi imeunda Kikosi Kazi cha Taifa kwa ajili ya kusimamia uzingatiaji wa Kanuni. Kikosi kazi hicho kinahusisha wajumbe kutoka Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira, Mamlaka ya Mapato Tanzania, Idara ya Uhamiaji, Mamlaka ya Viwanja Vya Ndege, Shirika la Viwango Tanzania, Mamlaka ya Chakula na Dawa, Jeshi la Polisi, Ofisi ya Mkemia Mkuu wa Serikali, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa na Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

45. Mheshimiwa Spika, katika kikao na wawekezaji wa mifuko mbadala kilichofanyika tarehe 15 Aprili, 2019 wamenihakikishia kuwa wana uwezo wa kuzalisha mifuko mbadala kukidhi mahitaji ya nchi. Aidha, Ofisi itaendelea kuhamasisha umma juu ya jambo hili ili liweze kuzingatiwa. Ninaomba Waheshimiwa Wabunge kuunga mkono jitihada hizi kwa mustakabali wa nchi yetu.

Kikao cha Wadau wa Mifuko mbadala ya Plastiki kilichofanyika jijini Mwanza

Kuokoa Ikolojia ya Bonde la Mto Ruaha Mkuu

46. Mheshimiwa Spika, katika kunusuru Ikolojia ya Bonde la Mto Ruaha Mkuu, kwa mwaka 2018/19, Wizara na Mikoa husika imetekeleza majukumu

yake ya kulinda ikolojia ya bonde hili ambapo jumla ya vyanzo vya maji 5,373 katika mikoa saba vilitambuliwa na kati ya hivyo, vyanzo 652 viliwekewa mipaka ya kudumu; jumla ya kaya 1,218 kutoka Mikoa ya Iringa na Njombe zilizovamia maeneo ya hifadhi ziliondolewa, baiskeli 18 zilikamatwa na kiasi cha Sh. **98,994,000.00** kilikusanywa kama faini kutokana na makosa ya uharibifu wa mazingira kwa Mkoa wa Tabora. Vilevile, jumla ya mifugo 4,303 ikiwemo ngombe, mbuzi na kondoo kwa Mikoa ya Iringa na Tabora ilikamatwa, mabanio yapatayo 7 yasiyo katika ubora yalivunjwa, madaraja 3 ya kienyeji ya kuchepusha maji yalibomolewa na matanuru makubwa 6 ya mkaa yalibomolewa.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Samia Suluhu Hassan (katikati), Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais Muungano na Mazingira Mhe. January Makamba pamoja na Katibu Mkuu wa Wizara hiyo Mhandisi

Joseph Malongo wakipitia taarifa ya maendeleo ya kikosi kazi cha kuokoa mfumo-ikolojia wa bonde la mto Ruaha Mkuu

47. Mheshimiwa Spika, ili kuimarisha hifadhi na usimamizi wa ikolojia ya Bonde la Mto Ruaha Mkuu, TANAPA imeweka vigingi vikubwa (*beacons*) 52 na vigingi vidogo (*intermediate beacons*) 357 ili kuimarisha mipaka. Aidha, NEMC, Tume ya Umwagiliaji (*NIRC*) na Mamlaka ya Bonde la Rufiji wameainisha mipaka kwa mujibu wa Tangazo la Serikali Na. 28 la terehe 14 Machi, 2008 na kupokea maoni ya wananchi kuhusu mapendekezo ya marekebisho ya mipaka kwa GN. Na. 28 la terehe 14 Machi, 2008. Katika Mkoa wa Iringa Vijiji 58 na Mkoa wa Mbeya Vijiji 20 viliwezesha kuandaa na kusimamia Mipango ya Matumizi ya Ardhi. Aidha, miradi mikubwa nane (8) ya umwagiliaji imebainika kuanzishwa bila kufanya Tathimini ya Athari kwa Mazingira. Miradi hiyo ni MAMCOS, Mwashikamile, Nguvu Kazi, Mnazi, Kapunga Small Holder, Igowole, Bwawa la Lwanyo na Mwendamtitu. Miradi yote imepewa amri ya kufanya Ukaguzi wa Mazingira (*Environmental Audit*); Tathimini imefanyika kwenye Mito ya Mswiswi na Chimala Wilayani Mbarali na jumla ya vibali 15 vimefanyiwa mapitio; Tathimini ya Mazingira Kimkakati (TMK) ilifanyika kwa Bonde zima la Mto Rufiji; na kazi ya kupitia vibali vya watumia maji 20 katika Mito ya Mbarali na Mswiswi

limefanyika na wahusika wote 20 wamepewa notisi ili wajenge miundombinu sahihi kuzuia upotevu wa maji.

Kutangaza Maeneo ya Mazingira – Lindwa na Nyeti

48. *Mheshimiwa Spika*, kwa kuzingatia matakwa ya Sheria ya Mazingira hatua za makusudi za kushirikisha wananchi pamoja na viongozi wao katika kujadili na kuamua maeneo yanayopendekezwa kuwa maeneo Lindwa au Nyeti ya Mazingira. Katika mwaka 2018/19 Serikali kwa kushirikiana na wadau hao imeandaa orodha ya maeneo Nyeti hapa nchini; Kutathmini hali ya maeneo hayo na kuandaa taarifa za awali; Kuunda Kamati ya Kitaifa ya kuanzisha Maeneo Lindwa au Nyeti; na Kuandaa vigezo vya kubainisha na kuanzisha maeneo Lindwa ya mazingira nchini. Aidha, Serikali inafanya tathmini ya hali ya Milima na Vilima hapa nchini ili kufuatilia na kutathmini mabadiliko yake. Hatua hii inajumuisha ukusanyaji wa takwimu za mifumo ikolojia.

Mpango Mkakati wa Taifa wa Kudhibiti Viumbe Vamizi (*Invasive Species*)

49. *Mheshimiwa Spika*, Viumbe Vamizi ni changamoto kubwa na mpya ya mazingira nchini. Viumbe hawa husababisha athari kubwa katika

uchumi hususan katika sekta kuu za uzalishaji kama vile, kilimo, uvuvi, mifugo, maji, maliasili na utalii na hivyo kuathiri ajira na maendeleo ya taifa kwa ujumla. Pia huathiri afya ya binadamu, mifugo pamoja na mazingira kwa kuharibu mifumo ikolojia. Tafiti zinaonesha kuna takriban aina 220 ya Viumbe Vamizi nchini na Tanzania imeathirika zaidi ya nchi nyingine katika ukanda wa Afrika Mashariki na Kati. Kwa kuzingatia hali hiyo hatua za haraka zisipochukuliwa kuwadhibiti, uchumi wa nchi na ustawi wa wananchi utaendelea kuathirika kwa kasi kubwa.

50. Mheshimiwa Spika, Ili kukabiliana na athari hizo katika mwaka 2018/19, Ofisi iliunda Kikosi Kazi cha Kitaifa kwa ajili ya kuandaa Mkakati wa Taifa wa Kudhibiti Viumbe Vamizi. Mkakati huo utasaidia kudhibiti kuongezeka na kusambaa kwa viumbe hawa nchini ambao ni tishio kubwa kwa bioanuai. Mpango Mkakati huo umebainisha hatua za kuchukua ili kukabiliana na changamoto hii pamoja na kuainisha majukumu ya kila Sekta husika. Mkakati huu utajadiliwa katika kikao cha Kamati ya Mazingira ya Baraza la Mawaziri ili kuwa na uelewa wa pamoja wa majukumu ya Serikali na wadau katika utekelezaji wa mkakati huo.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Samia Suluhu Hassan akiwa kwenye picha ya pamoja na wajumbe wa kikosi kazi cha Kuandaa Mkakati wa kutatua changamoto za viumbe vamizi nchini mara baada ya uzinduzi uliofanyika kwenye Kituo cha Kimataifa cha Mikutano cha Mwalimu Julius Nyerere jijini Dar es Salaam

Kampeni ya Upandaji miti

51. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Mkakati wa Taifa wa Upandaji wa Miti (2016 – 2021) umeendelea kutekelezwa. Hata hivyo, utekelezaji wake umekumbwa na changamoto ya upatikanaji wa rasilimali fedha. Changamoto nyingine ni pamoja na: uwasilishwaji wa takwimu zisizo akisi hali halisi ya upandaji na utunzaji miti katika Halmashauri za Wilaya; Ufuatiliaji na utunzaji hafifu wa miti iliyopandwa; na upandaji wa miti isiyo rafiki kuendana na eneo husika. Ili kuimarisha utekelezaji wa Mkakati huo Serikali inaandaa

mapendekezo ya kukabiliana na changamoto hizo ikiwa ni pamoja na kutafuta namna bora ya kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Mkakati huo.

Udhibiti wa Taka Ngumu Nchini

52. Mheshimiwa Spika, uchafuzi wa mazingira utokanao na taka ngumu umeendelea kuwa changamoto katika maeneo ya mijini. Hii inachangiwa na uwezo mdogo wa Mamlaka za Serikali za Mtaa na miundombinu hafifu ya usimamizi wa taka za aina hii. Katika mwaka 2018/19, Ofisi imeandaa Mwongozo wa Uwekezaji katika Taka Ngumu ili kuhamasisha uwekezaji na kuongeza jitihada za kuboresha usimamizi wa taka hapa nchini. Mwongozo huo umeainisha fursa za uwekezaji zilizopo na taratibu za kuomba vibali na leseni. Baadhi ya fursa zilizopo ni pamoja na ukusanyaji na usafirishaji wa taka ngumu; urejelezaji wa taka; viwanda vya uzalishaji mboji; uzalishaji wa umeme kutokana na taka ngumu; ujenzi na uendeshaji wa madampo ya kisasa na mitambo ya kutibu majitaka; na uteketezaji wa taka hatarishi.

53. Mheshimiwa Spika, shughuli hizi zinafanyika katika maeneo ya Mamlaka za Serikali za Mitaa, hivyo jukumu la usimamizi na udhibiti wa taka ngumu katika maeneo hayo ni la TAMISEMI. Hivyo, Ofisi ya Rais – TAMISEMI ina jukumu la muhimu

sana kufuatilia utekelezaji wa Mwongozo huo ili kuleta ufanisi.

Naibu Waziri Ofisi ya Makamu wa Rais Muungano na Mazingira Mussa Sima (mwenye kofia) akikagua dampo la Halmashauri ya Mji wa Njombe katika ziara iliyofanyika katika Mikoa ya Nyanda za Juu Kusini.

Usimamizi wa Taka Zenye Madhara

54. Mheshimiwa Spika, taka hatarishi zinazalishwa viwandani, migodini, hospitalini na baadhi ya maeneo ya biashara. Ofisi imeendelea kudhibiti uzalishaji na utupaji wa taka zenye madhara kwa mujibu wa Kanuni za Udhibiti wa Taka zenye Madhara za mwaka 2009. Aidha, Serikali inapitia utaratibu wa kusimamia taka zenye madhara kwa lengo la kuziboresha ikiwa ni pamoja na kuweka utaratibu wa kudhibiti usafirishaji wa

vyuma chakavu nje ya nchi. Vile vile, Serikali imeimarisha udhibiti katika vituo vya forodha pamoja na kuimarisha ushirikiano na Taasisi zenye dhamana. Lengo ni kupunguza na kuondoa biashara holela ya vyuma chakavu inayochangia kuhujumu na kuharibu miundombinu. Aidha, kwa kushirikiana na maafisa mazingira wa Halmashauri na Baraza la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) imeendelea kutoa vibali vya kukusanya, kuhifadhi, kusafirisha na kurejeleza taka kwa kampuni zilizokidhi vigezo. Hadi kufikia mwezi Machi, 2019 vibali 87 kati ya maombi 107 vimetolewa.

Tathmini ya Mazingira Kimkakati (TMK)

55. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2018/19 Ofisi imeandaa Mwongozo wa ufundishaji kwa ajili ya kujenga uwezo kwa wadau katika kutumia Mwongozo wa Tathmini ya Mazingira Kimkakati. Mwongozo huo umetafsiriwa katika lugha ya kiswahili ili kujenga uelewa kwa wadau wengi. Mwongozo huu una lengo la kuwezesha Mipango, Mikakati, Sera, na Miradi Mikubwa kufanyiwa Tathmini ya Mazingira Kimkakati ili kuhakikisha kuwa uchumi wa viwanda unakua katika hali endelevu.

56. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Ofisi imesajili mipango saba (7) ya Tathmini ya Mazingira Kimkakati ambayo ripoti zake zimekamilika na nyingine zinaendelea kuandaliwa na ziko katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Mipango iliyosajiliwa na kupata idhini ni:- Mradi wa kufua Umeme wa Rufiji (*Rufiji Hydropower Project*); Uboreshaji wa Mpango kabambe wa Taifa wa Umwagiliaji (*Updating National Irrigation Master Plan*); Mpango Kabambe wa Usafiri katika Jiji la Dar es Salaam, (*Dar es Salaam Transport Master Plan*); na Sera, Mikakati, Sheria na kanuni za Uvuvi wa Bahari Kuu (*Policy for Deep Sea Fisheries; Policy Implementation Strategy; Deep Sea Fishing Authority Act, and Deep Sea Fishing Authority Regulations*); Aidha, Mipango iliyosajiliwa ambayo ipo katika mchakato wa kukamilisha tathimini na kupatiwa idhini ni:- Mpango Kabambe wa Mji wa Serikali (*Government City Master Plan*); Mpango Kabambe wa Mafuta na Gesi (*Oil and Gas Master Plan*); na Mpango Kabambe wa eneo la Viwanda Handeni (*Handeni Industrial Park Limited, Master Plan*).

Mfuko wa Mazingira wa Dunia (*Global Environmental Facility*)

57. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Ofisi imeendelea kuratibu shughuli za Mfuko wa Mazingira wa Dunia hapa nchini kwa kufanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi mitatu iliyopata

ufadhili kutoka GEF ambayo ni Mradi wa Kukabiliana na Ujangili Nchini (*Combating Poaching and Illegal Wildlife Trade in Tanzania Through Integrated Approach*) unaotekelezwa na Wizara ya Maliasili na Utalii; Mradi wa kuzuia Uharibifu wa Ardhi na Kuongeza Usalama wa Chakula Katika Maeneo Kame ya Nyanda za Kati (*Reversing Land Degradation Trends and Increasing Food Security in Degraded Ecosystems of Semi-arid Areas of Central Tanzania*) unaotekelezwa na Ofisi ya Makamu wa Rais; na Mradi wa Kukuza Matumizi ya *Bio-Ethanol* kama Nishati Mbadala kwa Kupikia (*Promotion of Bio-Ethanol as Alternative Clean Fuel for Cooking in the United Republic of Tanzania*) ambao unatekelezwa na Wizara ya Nishati.

58. Mheshimiwa Spika, Ofisi kwa kushirikiana na wadau imeandaa miradi mitano (5) na kuiwasilisha katika Sekretarieti ya GEF kwa ajili ya kupata ufadhili chini ya Awamu ya Saba ya mfuko huo (*GEF – 7th Replenishment Cycle*). Katika awamu hii Tanzania imetengewa fedha kiasi cha Dola za Kimarekani milioni 24 ambazo zitatumika katika kuandaa na kutekeleza miradi inayolenga kuhifadhi mazingira kwa kuzingatia vipaumbele vya nchi pamoja na matakwa ya Mikataba ya Kimataifa inayohusu mazingira ambayo nchi yetu ni mwanachama. Miradi iliyowasilishwa ni pamoja na:

Programu ya Hifadhi Endelevu ya Ziwa Tanganyika (*The Lake Tanganyika Regional Environmental Programme*); *Integrated Land Use and Restoration Program for Tanzania's Productive Forest Landscape*; *Integrated Land Cape Management in the Dry Miombo Woodlands in Tanzania*; *Sustainable Cities Programme*; na Programu ya Ufadhili wa Miradi Midogo (*GEF Small Grants Programme*).

Uratibu na Utekelezaji wa Mikataba ya Kimataifa na ya Kikanda ya Mazingira

59. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Ofisi kwa kushirikiana na Wizara za kisekta na Wadau wa Maendeleo imeratibu na kutekeleza Mikataba ya mazingira ya Kimataifa na Kikanda. Mikataba hiyo ni:-

Mkataba wa Mabadiliko ya Tabianchi na Itifaki ya Kyoto

60. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Ofisi imeratibu utekelezaji wa miradi minne mikubwa ya kuhimili mabadiliko ya tabianchi. Miradi hiyo ni:- Mradi wa Kujenga Uwezo wa Jamii za Pwani Kuhimili Athari za Mabadiliko ya Tabianchi; Mradi wa Kuhimili Athari za Mabadiliko ya Tabianchi katika Jiji la Dar es Salaam; Mradi wa Kuhimili Athari za Mabadiliko ya Tabianchi kupitia Hifadhi ya Ikolojia

(Ecosystem Based Adaptation for Rural Resilience; na Mradi wa Kupunguza Uharibifu wa Ardhi na Kuboresha Usalama wa Chakula katika Maeneo Kame Nchini (Reversing Land Degradation Trends and Increasing Food Security in Degraded Ecosystem of Semi Arid Areas of Tanzania-LDCFS).

61. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kujenga Uwezo wa Jamii za Pwani Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi. Kupitia mradi huu ukuta wa Mto Pangani Tanga umeendelea kujengwa hadi kufikia mita 795 kati ya mita 950 zilizopangwa kujengwa. Lengo la ujenzi huu ni kukabiliana na mmomonyoko wa fukwe utokanao na kuongezeka kwa kina cha bahari (*sea level rise*). Aidha, mikoko imepandwa katika Wilaya ya Kibiti (hekta 208). Vilevile, miundombinu ya kuvuna maji ya mvua imejengwa katika Shule za Sekondari Kingani na Matipwili katika Wilaya ya Bagamoyo. Kazi nyingine zilizofanyika ni ujenzi wa matanki 10 ya kuhifadhi maji ya visima ya ujazo wa lita 15,000 kila moja.

62. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi imeendelea kutekeleza mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi katika Jiji la Dar es Salaam. Kupitia mradi huu ujenzi wa mfereji wenye urefu wa mita 550 katika eneo la Mtoni, Temeke,

Dar es Salaam uliobomolewa na mvua kubwa mwezi Aprili, 2018 ulijengwa upya na kukamilika; miche ya mikoko ilipandwa kwa ajili ya kuziba mapengo yaliyojitokeza katika eneo la Mbweni na Kigamboni; na Tathmini ya Mwisho ya Mradi na Ukaguzi wa mradi ulifanyika.

63. Mheshimiwa Spika, Ofisi ilianza utekelezaji wa Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi katika maeneo ya Vijijini kupitia Mfumo Ikolojia (*Ecosystem-Based Adaptation for Rural Resilience in Tanzania*). Mradi huu ni wa miaka mitano (5) kuanzia mwaka 2018 hadi 2022 na unafadhiliwa na Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi kwa nchi Masikini (*Least Developed Countries Fund – LDCF*) kupitia Mfuko wa Dunia wa Mazingira (*Global Environment Facility – GEF*). Mradi unatekelezwa katika Wilaya nne (4) Tanzania Bara na Wilaya moja (1) Tanzania Zanzibar. Wilaya hizo na Mikoa yake ni pamoja na: Mpwapwa (Dodoma), Kishapu (Shinyanga), Simanjiro (Manyara), Mvomero (Morogoro) na Kaskazini A Unguja (Kaskazini Unguja).

64. Mheshimiwa Spika, lengo la mradi huu ni kuongeza uhimilivu wa kupambana na Mabadiliko ya Tabianchi kupitia mifumo ikolojia katika maeneo ya vijijini. Kufikiwa kwa lengo hili kutachangia katika

kupunguza hatari za athari za Mabadiliko ya Tabianchi kwa jamii zinazoishi vijijini. Kupitia uboreshaji wa mifumo ikolojia, mradi utachangia pia katika kuongeza uzalishaji wa chakula, kuboresha ufugaji na kuboresha uhifadhi wa mazingira katika Wilaya husika za mradi. Mradi utawanufaisha wananchi wapatao 1,468,035 katika Kaya 298,631 katika Wilaya zinazotekeleza mradi. Mradi utaongoa hekari 9,200, kati ya hizo hekari 3,000 ni maeneo ya vyanzo vya maji (*watershed*) na maeneo ya misitu yaliyoharibika; hekari 6,000 zitaongolewa na kutumika katika kuboresha nyanda za malisho (*rangeland rehabilitation*) kwa ajili ya mifugo; na hekari 200 zitaongolewa katika maeneo yaliyoko kando ya Mito iliyoharibiwa (*riverbank rehabilitation*). Aidha, mradi unatarajia kuendesha Kilimo Rafiki kwa Hali ya Hewa (*Climate Smart Agriculture – CSA*) ambacho kitafanyika katika Vijiji vinavyotekeleza kilimo kinachohimili mabadiliko ya tabianchi.

Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame

65. *Mheshimiwa Spika*, nchi yetu inakabiliwa na kuenea kwa hali ya jangwa na ukame katika maeneo mengi. Suala hili kwa sasa linachochewa zaidi na janga la Mabadiliko ya Tabianchi. Katika kipindi cha mwaka 2018/19, Ofisi imeratibu

maandalizi ya Programu ya Kitaifa yenye madhumuni ya kufanya tathmini ya maeneo yaliyoathirika ili kuweka shabaha ya kuzuia uharibifu wa ardhi (*Land Degradation Neutrality Target Setting*) ifikapo mwaka 2030 katika kutekeleza maazimio ya nchi wanachama. Uandaaji wa shabaha hizi ni mojawapo ya utekelezaji wa Makubaliano ya Mkutano wa Kumi na Mbili wa Nchi Wanachama wa Mkataba uliofanyika Jijini Ankara nchini Uturuki mwaka 2015.

66. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi ilianza utekelezaji wa Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na Kuongeza Uhakika na Usalama wa Chakula katika Maeneo Kame ya Pwani ya Tanzania kwa ufadhili wa Mfuko wa Mazingira wa Dunia (*Global Environment Facility - GEF*) kupitia Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (*International Fund for Agricultural Development - IFAD*). Lengo la mradi huu ni kuboresha mifumo ya Ikolojia ya Kilimo ambayo itawezesha kuongeza uzalishaji wa chakula na kuchangia kuboresha Mazingira katika Wilaya husika za mradi. Madi huu unatekelezwa katika Vijiji ishirini na tano (25) katika Kata sita (6) Wilaya tano (5) na Mikoa mitano (5) kama ifuatavyo: - Mkoa wa Tabora ni vijiji vya Lyamalagwa, Sigili, Bulambuka, Iboja na Bulende vilivyoko kata ya Sigili, Wilaya ya

Nzega. Mkoa wa Mwanza ni vijiji vya Lumeji, Iseni na Nyang'hanga vilivyoko kata ya Sukuma, Wilaya ya Magu. Mkoa wa Singida ni vijiji vya Mpambala, Nyahaa, Lugongo, Mkiko na Munguli vilivyoko kata ya Mpambala, Wilaya ya Mkalama. Mkoa wa Dodoma ni vijiji vya Ntomoko, Haubi, Mafai na Mwisanga vilivyoko kata ya Haubi, Wilaya ya Kondoa. Katika Mkoa wa Kaskazini Pemba mradi unatekelezwa katika Wilaya ya Micheweni, Kata ya Micheweni, Shehia za Micheweni Mjini, Micheweni Chamboni, Kwale/Majenzi, Shumba Mjini na Mjini Wingwi. Katika Kata ya Kiuyu mradi unatekelezwa katika Shehia ya Kiuyu Mbuyuni na katika Kata ya Maziwa Ng'ombe unatekelezwa katika Shehia za Maziwa Ng,ombe na Shanaka.

Mkataba wa Hifadhi ya Bioanuai

67. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Ofisi imeendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Mkataba wa Hifadhi ya Bioanuai na Itifaki zake. Ofisi imeandaa Ripoti ya Sita ya utekelezaji wa Mkataba wa Kimataifa wa Hifadhi ya Bioanuai ambayo itawasilishwa katika Sekretarieti ya Mkataba kwa ajili ya kuandaa taarifa ya Hali ya Bioanuai Duniani (*Global Biodiversity Outlook*). Pamoja na mambo mengine ripoti imebainisha hali ya bioanuai nchini; changamoto zinazosababisha upotevu wa bioanuai; hatua na Mikakati

iliyochukuliwa kutekeleza Mkakati na Mpango Kazi wa Taifa wa Hifadhi ya Bioanuai nchini (*National Biodiversity Strategy and Action Plan, NBSAP*). Aidha, katika kipindi hiki, Ofisi kwa kutumia wakaguzi wa Matumizi Salama ya Bioteknolojia ya Kisasa imeendelea kusimamia na kukagua shughuli za utafiti wa mazao ya kilimo yaliyofanyiwa mabadiliko ya kijenetiki katika Kituo cha Utafiti wa Kilimo Makutupora, Dodoma.

68. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kukuza uelewa wa jamii kuhusu matumizi salama ya bioteknolojia ya kisasa kwa kutumia vyombo vya habari kama redio na luinga. Vilevile, Ofisi imeendesha mafunzo kwa wataalam kutoka Sekta zinazohusika na matumizi ya bioteknolojia ya kisasa, mafunzo hayo pamoja na mambo mengine yalihusisha maeneo yafuatayo: utambuzi wa mazao yaliyoboreshwa vinasaba (*GMOs Detection*); tathmini ya uwezekano wa kutokea kwa madhara kwa mazingira (*Environmental Risk Assessment*); na tathmini ya usalama wa chakula cha binadamu na wanyama (*Food and Feed Assessment*).

Mkataba wa Nairobi Kuhusu Hifadhi, Usimamizi na Uendelezaji wa Mazingira ya Bahari na Ukanda wa Pwani ya Magharibi ya Bahari ya Hindi

69. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Nairobi pamoja na Itifaki zake. Katika mwaka 2018/19 Ofisi iliratibu uandaaji wa miradi ya utekelezaji wa Mpango Mkakati wa Mkataba wa Nairobi wa Uhifadhi wa Mazingira ya Bahari Magharibi ya Bahari ya Hindi kutokana na vyanzo na shughuli zinazofanyika nchi kavu (*The Strategic Action Programme for the Protection of the Western Indian Ocean from Land-Based Sources and Activities - WIOSAP*). Kupitia uratibu huu, Ofisi ilipokea maandiko ya awali ya miradi ya mfano kumi (10) kutoka kwa wadau mbalimbali wanaojihusisha na uhifadhi wa mazingira ya bahari inayolenga kupunguza uchafuzi wa bahari kutokana na maji taka, usimamizi wa maeneo nyeti ya bahari (*Management of critical habitat*) na usimamizi endelevu wa mitiririko ya mito (*Sustainable Management of River Flows*). Maandiko hayo yalipitiwa na timu ya wataalamu katika ngazi ya Kitaifa na kupata maandiko bora matatu (3) ambayo yamewasilishwa Sekretarieti ya Mkataba kwa ajili ya kupitiwa na kuboreshwa katika ngazi ya Kikanda.

70. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi imefanya mapitio ya Mkakati wa Kuhifadhi Mazingira ya Ardhi na Vyanzo vya Maji wa mwaka (2006) na Mkakati wa Hatua za Haraka za Kuhifadhi Mazingira ya Bahari, Ukanda wa Pwani, Maziwa, Mito na Mabwawa wa mwaka (2008). Mikakati hii imefanyiwa mapitio ya utekelezaji kwa kipindi cha miaka mitano (2019 - 2024). Mapitio ya Mikakati hii yamebainisha changamoto mpya ambazo hazikuwa zimebainishwa wakati wa maandalizi ya Mikakati hii mwaka 2006 na 2008. Changamoto mpya zilizobainishwa ni pamoja na: Mabadiliko ya Tabianchi; Viumbe Vamizi; Utafutaji na Uchimbaji wa Mafuta na Gesi Baharini na kwenye Maziwa; na ongezeko la uchafuzi kutokana na Taka za Plastiki. Aidha, Mikakati hii imeainisha hatua na mipango ya utekelezaji ili kutatua changamoto hizo.

71. *Mheshimiwa Spika*, mapitio ya Mikakati hii na maandalizi ya mipango ya utekelezaji katika kipindi cha mwaka (2019 - 2024) yalishirikisha wadau kutoka Wizara za Kisekta, Vyuo vya Elimu ya Juu na Taasisi za Utafiti, Mamlaka za Serikali za Mitaa, Sekta binafsi na Mashirika Yasiyo ya Kiserikali. Ushiriki huu wa wadau ulisaidia katika kutoa mwongozo na kusanifu Mikakati ya utekelezaji inayoendana na utekelezaji wa Sera, Mipango na

Mikakati yao pamoja na kujenga uwezo wao katika kuutekeleza Mkakati huu.

Mkataba wa Basel Kuhusu Udhibiti wa Usafirishaji na Utupaji wa Taka za Sumu Kati ya Nchi na Nchi

72. Mheshimiwa Spika, kuhusu utekelezaji wa Mkataba wa Basel, Ofisi imeendelea kutoa elimu kwa Umma kupitia vyombo vya habari kuhusu taratibu za kukusanya, kusafirisha na kurejeleza taka hatarishi na taratibu zinazotakiwa ili kusafirisha taka nje ya nchi kwa madhumuni mbalimbali ikiwemo kurejelezwa au kuteketezwa. Vilevile, Ofisi imeendelea kudhibiti uingizaji na usafirishaji wa taka zenye madhara baina ya nchi kupitia Tanzania kwa kuzingatia Kanuni na Matakwa ya Mkataba wa Basel.

Mkataba wa Stockholm Kuhusu Udhibiti wa Kemikali Zinazodumu Katika Mazingira kwa Muda Mrefu

73. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Stockholm katika kuzuia madhara ya kemikali zinazodumu kwenye mazingira kwa muda mrefu. Ofisi imeratibu zoezi la kukusanya sampuli za mafuta ya transfoma zinazomilikiwa na TANESCO na ZECO yanayodhaniwa kuwa na kemikali aina ya

“Polychlorinated Biphenyls” (PCBs) ambayo imethibitika kuwa ina madhara katika mazingira na inapaswa kuondoshwa ifikapo mwaka 2025 kulingana na matakwa ya Mkataba huu. Sampuli hizo zitawasilishwa katika kituo cha *Africa Institute* kilichopo Pretoria, Afrika Kusini kwa ajili ya uchunguzi kabla ya kuondoshwa kwa kemikali hizo. Vilevile, Ofisi kwa kushirikiana na Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali na Taasisi ya Utafiti wa Viuatilifu katika nchi za Kitropiki (*Tropical Pesticides Research Institute - TPRI*) imetoa mafunzo kwa maafisa ugani na Taasisi za Serikali na zisizo za Serikali zinazojishughulisha na uchimbaji wa gesi nchini kuhusu udhibiti wa kemikali.

74. Mheshimiwa Spika, Ofisi kwa kushirikiana na wadau wengine imeendesha zoezi la ukusanyaji wa taarifa za hali ya uchomaji wa taka kwenye madampo makubwa katika Majiji yote nchini. Lengo la taarifa hizi ni kuandaa Mpango wa kuhamasisha mbinu bora na rafiki kwa mazingira za kupunguza uzalishaji wa kemikali zinazodumu kwenye mazingira kwa muda mrefu zitokanazo na uchomaji wa taka.

Mkataba wa Vienna na Itifaki ya Montreal Kuhusu Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni

75. Mheshimiwa Spika, katika utekelezaji wa Mkataba wa Vienna na Itifaki ya Montreal Kuhusu Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni, Ofisi iliendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba na Itifaki yake inayohusu udhibiti wa kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni. Kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: Kuendesha mafunzo kwa maafisa forodha na mafundi mchundo 40 kuhusu teknolojia mpya na njia sahihi za kuhudumia vifaa vinavyotumia kemikali zinazoharibu Tabaka la Ozoni; Kutoa elimu kwa Umma kuhusu utekelezaji wa Itifaki ya Montreal na kemikali mbadala wakati wa maadhimisho ya Siku ya Ozoni tarehe 16 Septemba, 2018; na kuendelea kuhamasisha wafanyabiashara, watumiaji na waingizaji wa kemikali nchini kupunguza kiasi cha uingizaji na utumiaji wa kemikali ambazo zitaondolewa katika soko kutokana na kubainika kuongeza joto angani (*Hydrochlorofluorocarbons - HCFCs*). Aidha, Ofisi imeratibu ukusanyaji wa takwimu za uingizaji na matumizi ya kemikali mbadala zinazoharibu Tabaka la Ozoni. Takwimu hizi zinaendelea kutusaidia kupanga mikakati ya kusitisha matumizi ya kemikali zinazoharibu Tabaka la Ozoni.

Mkataba wa Minamata Kuhusu Udhibiti wa Matumizi ya Zebaki

76. *Mheshimiwa Spika*, Katika kipindi cha mwaka 2018/19, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Minamata unaohusu udhibiti wa matumizi ya zebaki kwa ajili ya kulinda afya ya binadamu na mazingira. Aidha, Ofisi imekamilisha Rasimu ya Mpango-Kazi wa Kitaifa wa Kupunguza Matumizi ya zebaki kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu nchini pamoja na kuandaa Kanuni za zebaki.

Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (*Green Climate Fund – GCF*)

77. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2018/19, Ofisi iliendelea kuhimiza suala la Taasisi za Umma na Sekta binafsi hapa nchini kupata ithibati (*accreditation*) katika Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (GCF). Aidha, Wizara ya Fedha na Mipango ilifanya tathmini ya Kitaasisi yenye lengo la kuangalia jinsi mifumo, taratibu, Kanuni na miongozo ya fedha hapa nchini, inavyokidhi mahitaji na vigezo vya usajili vya GCF. Mwezi Januari mwaka 2019, Wizara iliendesha warsha ya wadau kwa ajili ya kupokea, kujadili, na kuhakiki (*validate*) rasimu ya taarifa ya tathmini. Vilevile, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI)

mwezi Februari, 2019 iliwasilisha rasmi maombi ya kupata ithibati kwenye Sekretarieti ya GCF.

78. Mheshimiwa Spika, Ofisi iliendelea kuratibu uchambuzi wa miradi chini ya ufadhili wa Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (*Green Climate Fund - GCF*). Katika kipindi hiki uchambuzi wa miradi mitatu ulifanyika. Kati ya miradi hiyo mradi mmoja ambao umekidhi vigezo uliwasilishwa *GCF* kwa ajili ya kupatiwa fedha za utekelezaji. Aidha, katika kipindi hiki Ofisi iliwezesha ukamilishaji wa Mikataba ya kifedha kwa ajili ya utekelezaji wa Mradi wa Maji wa Simiyu wenye gharama ya kiasi cha Sh. bilioni 250. Ofisi ilisimamia uwekaji saini wa Mkataba wa Kifedha kati ya *GCF* na *KfW*. Tukio hilo lilifanyika tarehe 12 Desemba, 2018 huko Katowice, Poland wakati wa Mkutano wa 24 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Mabadiliko ya Tabianchi.

Naibu Waziri Ofisi ya Makamu wa Rais Muungano na Mazingira Mussa Sima akihutubia wakati wa Mkutano wa Mabadiliko ya tabia Nchi (COP24/CMP14/CMA1.3) uliofanyika Katowice-Poland.

Itifaki ya Jumuiya ya Nchi za Kusini mwa Afrika kuhusu Usimamizi Endelevu wa Mazingira

79. Mheshimiwa Spika, Tanzania ni Mwanachama wa Jumuiya ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC) na inashiriki katika kutekeleza Mikataba na Itifaki mbalimbali zinazopitishwa na nchi wanachama wa Jumuiya. Katika kipindi cha mwaka 2018/19, Ofisi imeanza utaratibu wa kuridhia Itifaki ya SADC kuhusu Usimamizi Endelevu wa Mazingira ikiwa ni pamoja na kukusanya maoni ya wadau na kuandaa andiko kabla ya kuanza taratibu ya kuridhia itifaki hiyo.

Elimu kwa Umma Kuhusu Usimamizi na Hifadhi ya Mazingira

80. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi ilikamilisha maandalizi ya Mfumo wa Taarifa kuhusu Mazingira (*Central Environmental Information System*) utakaoendana na mfumo wa teknolojia ya simu kuwawezesha watumiaji kupokea na kutoa taarifa zinazohusu masuala ya Mazingira.

BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

81. *Mheshimiwa Spika*, Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira ambalo ndio msimamizi mkuu wa uzingatiaji na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura ya 191 limeendelea kutekeleza majukumu yake kama ifuatavyo:-

Uzingatiaji na Usimamizi wa Sheria ya Mazingira

82. *Mheshimiwa Spika*, ili kuhakikisha Sheria ya Usimamizi wa Mazingira inazingatiwa ipasavyo katika kutekeleza shughuli za maendeleo hapa nchini, Baraza limetekeleza kazi zifuatazo:-

i) Ukaguzi wa Maeneo ya Uwekezaji na Mazingira

83. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2018/19 Baraza limefanya ukaguzi katika viwanda, machinjio ya wanyama, migodi (yakiwemo machimbo ya mchanga na kokoto), hifadhi ya vyanzo vya maji, mashamba, vituo vya mafuta, maghala ya kuhifadhi kemikali na taka hatarishi, madampo, hoteli, mifumo ya maji taka, taasisi za elimu na afya, majengo ya biashara na makazi ili kupima uzingatiaji na usimamizi wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira nchini. Katika ukaguzi huo jumla ya miradi 4,853 ilikaguliwa ambapo miradi 1,627 ni ya viwanda sawa na asilimia 34. Ukaguzi huo ulibaini kuwa asilimia 40 ya miradi inazingatia Sheria na baadhi ya miradi kuwa na changamoto za kimazingira kama:- kutiririsha majitaka kwenye vyanzo vya maji na mazingira; Kutumia rasilimali za misitu ya asili kwa ajili ya kuni na majengo; Kutokuwa na mifumo ya kuhifadhi na kusimamia taka ngumu; Uzalishaji wa hewa chafu; Udhibiti na Uhifadhi duni wa taka hatarishi; Upigaji wa kelele na mitetemo zaidi ya viwango vinavyokubalika kimazingira; na baadhi ya viwanda kuanzishwa kwenye makazi ya watu.

84. *Mheshimiwa Spika*, Baraza limechukua hatua stahiki kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura ya 191, kwa miradi iliyokiuka Sheria

na Kanuni zake. Hatua hizo ni pamoja na kutoa ushauri, maelekezo, maonyo, amri za katazo, amri za urejeshaji wa mazingira na kuwafikisha mahakamani

ii) Kushughulikia Malalamiko ya Kimazingira

85. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Baraza limeendelea kupokea malalamiko yanayohusu uchafuzi wa mazingira kutoka kwa wananchi na kuyashughulikia kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake. Katika kipindi hiki zaidi ya malalamiko 701 yamepokelewa kutoka maeneo mbalimbali nchini na kuyapatia ufumbuzi. Baadhi ya malalamiko yalihusu:- Kelele kutoka katika karakana; Nyumba za ibada; Kumbi za starehe; Viwanda na utengenezaji wa matofali; Utiririshaji wa majitaka kutoka kwenye maeneo mbalimbali ya uzalishaji; Uchimbaji wa mchanga katika vyanzo vya maji na maeneo mengineyo; na uchafuzi wa mazingira kutokana na uanzishwaji wa machinjio ya wanyama kwenye makazi ya watu.

Ukaguzi wa Sampuli

86. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Baraza kwa kushirikiana na Maafisa wa Bodi ya Maji ya Bonde la Ziwa Rukwa, lilichukua sampuli thelathini (30) za tope/tabaki kutoka kwenye vijito

mbalimbali vya maji vinavyopatikana kwenye maeneo ambayo ni maarufu kwa uchimbaji mdogo wa madini katika Wilaya ya Chunya. Sampuli hizo zimepelekwa kwenye maabara ya SGS – Mwanza kwa lengo la kuchunguza uwepo wa viambata vya kemikali za sumu (hasa Zebaki). Matokeo ya vipimo hivyo yatatoa majibu sahihi ya hali halisi na taarifa zitatolewa kwa Umma. Aidha, sampuli sita (6) za tabaki na maji zilichukuliwa katika fukwe karibu na eneo la uchakataji wa gesi asilia (Mnazi Bay - Mtwara) kwa ajili ya ufuatiliaji.

Mafunzo kwa Wakaguzi wa Mazingira

87. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Baraza limetoa mafunzo kwa Wakaguzi wa Mazingira (*Environmental Inspectors*) 194 kutoka Kanda za Mashariki, Kusini, Nyanda za Juu Kusini na Ziwa; Wizara ya Maji; na Wizara ya Mambo ya Ndani. Mafunzo haya yatawawezesha Wakaguzi kusimamia vilivyo Sheria ya mazingira katika maeneo yao ya utendaji.

Uteketezaji wa Kemikali/Taka Hatarishi

88. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Baraza kwa kushirikiana na Taasisi mbalimbali kama Mamlaka ya Chakula na Dawa (TFDA), Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali (GCLA) na Serikali za Mitaa (LGAs), limesimamia

uteketezwaji (*incineration*) wa taka hatarishi kiasi cha tani 90. Uteketezaji huo umefanyika kwa kutumia mtambo wa uteketezaji taka (*incinerator*) wa *Safe waste* ulioko Mkuranga na *Tindwa Medical and Health Service* ulioko Kisarawe. Vile vile, makampuni 45 yalipewa miongozo na kusimamiwa katika uteketezwaji wa taka hatarishi hususani kemikali, madawa ya binadamu yaliyomaliza muda wa matumizi na mabati ya *asbestos*. Aidha, Baraza kwa kushirikiana na Taasisi ya Usajili na Utafiti wa Viuatilifu nchini (TPRI) lilifanya ukaguzi wa eneo lenye madawa chakavu ya kilimo (*Obsolete Pesticides*) lililoko Arusha na kuhakikisha madawa hayo yamehifadhiwa (*Safeguarding Obsolete Pesticides Stockpiles*) katika utaratibu maalum na hivyo kuondoa uwezekano wa kusababisha athari za kiafya na kimazingira.

Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM)

i) Usajili wa Miradi na Utoaji wa Vyeti vya Mazingira

89. Mheshimiwa Spika, ili kufanyia kazi changamoto zilizojitokeza katika utoaji wa vyeti vya Tathimini ya Athari kwa Mazingira katika Miradi ya Maendeleo utaratibu wa utoaji wa vyeti hivyo umeboreshwa. Baraza limeweka utaratibu wa kutoa Kibali cha Awali cha Mazingira (*Provisional Environmental Clearance*) ili kuwawezesha

wawekezaji kuendelea na maandalizi ya awali ya mradi wakati mchakato wa TAM unaendelea. Kibali hicho kinatumika kwa miradi ya viwanda, kilimo na miradi mingine ya kipaumbele kwa Serikali. Mpaka sasa jumla ya Vibali saba (7) vya Awali vya Mazingira vimetolewa. Utaratibu huu utasaidia kuharakisha uwekezaji katika Sekta ya viwanda nchini. Vilevile Serikali inaandaa utaratibu utakaowezesha kuwa na namba za simu (*hot lines*) zitakazowezesha wawekezaji kutoa taarifa au malalamiko kuhusiana na maombi wanayoyawasilisha ili yaweze kufanyiwa kazi kwa wakati. Utaratibu huu utawezesha Ofisi kufanyia kazi maoni yanayotolewa na hivyo kuboresha taratibu zinazotumika kutoa vyeti hivi kila inapohitajika.

Katika mwaka 2018/19 Baraza limesajili jumla ya miradi 1,254 ya maendeleo kwa ajili ya Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na Ukaguzi wa Mazingira, ambapo jumla ya miradi 455 ilikamilika na kupatiwa vyeti vya mazingira. Vilevile, Ofisi imefanya maboresho ya Kanuni katika mchakato wa TAM na kupunguza idadi ya siku. Miradi yenye athari ndogo kwa mazingira itatumia jumla ya siku 35 tu kupata cheti ambapo siku 21 zitakuwa kwa ajili ya NEMC kukamilisha taratibu husika, na siku 14 ni kwa ajili ya Waziri mwenye dhamana ya mazingira

kutoa maamuzi. Aidha, Miradi yenye athari kubwa kwa mazingira itapata kibali cha muda ndani ya siku 14 na sasa mchakato wa TAM utatumia siku 88 kutoka siku 149 zilizokuwa zikitumika awali. Aidha, gharama ya usajili wa miradi ya TAM imepungua na haitozwi kwa kiwango cha asilimia ya gharama ya mradi kama ilivyokwa awali. Kwa sasa gharama za usajili wa mradi zinaanzia Sh. Milioni 4 kwa miradi midogo na kwa miradi mikubwa gharama haizidi Sh. milioni 50.

90. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha mchakato wa miradi ya kitaifa na kimataifa inakwenda kwa kasi inayokubalika, Baraza limekuwa likishauriana na wahusika katika kila hatua ya utekelezaji. Mfano wa miradi hiyo ni: Mradi wa ujenzi wa Bomba la mafuta (*East Africa Crude Oil Pipeline - EACOP*). Baraza limepokea ripoti ya Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Kamati ya kupitia ripoti hii imeteuliwa; Mradi wa ujenzi wa Uwanja wa Mpira Dodoma (*Dodoma Sports Complex*) ulipewa cheti cha Mazingira tarehe 31 Julai 2018; na Mradi wa kufua Umeme wa Rufiji (*Rufiji Hydropower Project*) umeshapatiwa cheti cha TAM. Baraza kwa kushirikiana na TANESCO litaratibu na kusimamia utekelezaji wa mpango wa usimamizi wa mazingira wakati wote wa utekelezaji wa mradi.

ii) Kuandaa Miongozo kuhusu TAM

91. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha mchakato wa TAM unatekelezwa kwa ufanisi, Baraza kwa kushirikiana na Kituo cha Sayansi na Mazingira cha India limeandaa miongozo itakayosaidia kurahisisha mapitio ya miradi ya majengo na Sekta ya ujenzi. Miongozo hii iko katika hatua za mwisho ambapo wadau watashirikishwa kutoa maoni kabla ya kupitishwa na Bodi ya Wakurugenzi ya Baraza.

Aidha, Baraza kwa kushirikiana na Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali – Mbeya, Ofisi ya Madini ya Mkoa wa Mbeya na Wilaya ya Chunya, Sekretarieti ya Mkoa wa Mbeya, Halmashauri ya Wilaya ya Chunya, Mamlaka ya Afya na Usalama Mahala pa Kazi (Mbeya) na wawakilishi wa wachimbaji wadogo kutoka Wilaya ya Chunya limeandaa utaratibu wa kurahisisha mchakato wa kuandaa maandiko ya Tathimini ya Athari kwa Mazingira kwa miradi ya wasafishaji wadogo wa dhahabu (*elusion plants*) katika Wilaya ya Chunya. Utaratibu huu utawapunguzia gharama za kufanya TAM wawekezaji hao wadogo katika Sekta ya madini.

Elimu kwa Umma Kuhusu Hifadhi ya Mazingira

92. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Baraza limeendelea kutoa elimu kwa Umma kwa kutumia vyombo vya habari na mafunzo kwa wadau kuhusu masuala ya mazingira ili kujenga uelewa kwa jamii kuhusu masuala ya mazingira. Aidha, Baraza lilishiriki katika maadhimisho mbalimbali na muhimu kimazingira ili kukuza na kukuza uelewa wa jamii kwa lengo la kuboresha uwajibikaji katika kutunza na kuhifadhi Mazingira. Maadhimisho hayo ni pamoja na Siku ya Maonesho ya Viwanda na Biashara na Maonesho ya Nane Nane. Pia Baraza liliendesha warsha ya kuelimisha wadau kuhusu Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004 pamoja na Kanuni zake ambapo jumla ya wachimbaji wadogo 70 wa dhahabu pamoja na wamiliki 23 wa viwanda vya kukoboa mpunga katika Mikoa ya Mbeya na Songwe walielimishwa.

Ajenda ya Taifa ya Utafiti katika Mazingira (*National Environmental Research Agenda - NERA*)

93. Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kutekeleza Ajenda ya Taifa ya Utafiti katika Mazingira (*National Environmental Research Agenda - NERA*) kwa kufanya tathmini ya lindimaji/dakio (*catchment*) la Bonde la Wami-Ruvu.

Mkutano wa wadau unaandaliwa ili kutengeneza Mpango wa Usimamizi na Uhifadhi wa Mazingira ya dakio hilo. Vile vile, Baraza limefanya ufuatiliaji wa bomba kuu la mafuta (TAZAMA *pipeline*) ili kupata taarifa ya hali ya mazingira na bioanuai zilizopo na kupendekeza njia bora za uhifadhi.

94. Mheshimiwa Spika, Baraza pia limefanya tathmini ya mmomonyoko wa fukwe za Kigamboni kufuatia malalamiko yaliyowasilishwa na wananchi na kutoa mapendekezo ya namna bora ya kukabiliana na hali hiyo. Aidha, Baraza kwa kushirikiana na Wataalam kutoka Chuo Kikuu cha Dar es Salaam na Ardhi limefanya utafiti wa kina kuhusiana na tatizo la kujaa kwa maji ya mvua katika makazi eneo la Mlandizi, Halmashauri ya Kibaha. Ripoti ya utafiti huo inaandaliwa kwa ajili ya kuwasilishwa katika Mamlaka husika kwa utekelezaji. Rasimu 85 za maandiko ya miradi ya kuhimili mabadiliko ya tabianchi zilipokelewa na kupitiwa. Jumla ya miradi mitatu (3) ilipitishwa baada ya kukidhi vigezo. Miradi hiyo imewasilishwa kwenye Sekretarieti ya Bodi ya Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi kwa ajili ya hatua zaidi.

Mipango ya Hifadhi ya Mazingira katika Maeneo Maalum

95. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2018/19 Baraza limeendelea kuratibu shughuli zote za Hifadhi Hai (*Man and Biosphere Reserves - BRs*) tano (5) ambazo ni Serengeti, Ngorongoro, Ziwa Manyara, Usambara Mashariki na Jozani Chwaka Bay iliyopo Zanzibar. Aidha, Baraza limeanza maandalizi ya Kongamano la Kisayansi kuhusu Hifadhi Hai (*Biosphere Reserves*) nchini. Kongamano hili linatarajiwa kufanyika mwezi Agosti, 2019.

96. *Mheshimiwa Spika*, Baraza lilitembelea Mikoa sita (Singida, Tabora, Geita, Mara, Manyara na Arusha) kuthibitisha taarifa za maeneo yaliyopendekezwa kutengwa kama maeneo Nyeti na Lindwa (*EPA and ESAs*). Maeneo yaliyotembelewa na kuridhiwa na wananchi ili yatangazwe kuwa maeneo Nyeti ni pamoja na Msitu wa Mwalimu Nyerere na Mlima Mkendo yaliyoko Mkoa wa Mara pamoja na Singidani, Kindai na Munang yaliyoko Mkoa wa Singida. Baraza liko katika mchakato wa kuainisha na kuyapima maeneo hayo ili kupata ukubwa na ‘*geographical coordinates*’ kwa ajili ya kuyatambua. Aidha, mazungumzo na wadau muhimu yanaendelea ili kujiridhisha na taarifa zilizopatikana kabla ya

kufanya maamuzi ya mwisho ya kuyatangaza maeneo hayo kuwa maeneo Lindwa.

Uratibu wa Miradi Inayotekelezwa kwa Fedha za Washirika wa Maendeleo Nchini

97. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Baraza limeendelea kutekeleza na kuratibu miradi miwili (2) kwa kupitia fedha za wafadhili. Miradi hiyo ni:

- i. **Mradi wa Kuhifadhi Lindimaji la Bonde la Kihansi pamoja na dakio lake (*Kihansi Catchment Conservation Management Project - KCCMP*)**. Baadhi ya kazi zilizofanyika katika mradi huu ni pamoja na zoezi la uwekaji mipaka katika eneo la Kihansi ambalo linatarajiwa kutangazwa kuwa eneo lindwa la kimazingira (*Environmental Protected Area – EPA*) ; na Kuendesha maabara za vyura, kurejesha na kufuatilia maendeleo ya vyura waliorejeshwa kwenye makazi yao ya asili pamoja na mazingira yake.
- ii. **Mradi wa Kujenga Uwezo kwenye Sekta Zinazoshughulika na Nishati (*Energy Sector Capacity Building Project - ESCABP*)**. Baadhi ya kazi zilizofanyika katika mradi huu ni pamoja na kuweka (*installation*) kituo cha taarifa za mazingira (*Environmental Information Centre*) ambacho kitakuwa na maktaba ya vitabu

mango (*hard copies*) na nakala tete (*e-library*); na kuboresha maabara ya mazingira kwa ajili ya kufanya vipimo vya mazingira kwa mujibu wa Viwango vya Mazingira (*Environmental Standards*).

MASUALA MTAMBUKA, (UTAWALA NA MAENDELEO YA RASILIMALI WATU)

98. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2018/19, Ofisi ya Makamu wa Rais imeendelea kusimamia Sheria, Kanuni na Taratibu za Utumishi wa Umma sambamba na kuwawezesha watumishi wake kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi. Katika kipindi hiki watumishi 33 wamehudhuria mafunzo ya muda mrefu na mfupi ndani na nje ya nchi. Kati ya hao 17 wamehudhuria mafunzo ya muda mrefu na watumishi 16 wamehudhuria mafunzo ya muda mfupi.

99. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi imefanikiwa kuajiri watumishi wapya saba (7) wa kada mbalimbali kwa lengo la kujaza nafasi zilizo wazi ili kuongeza nguvukazi na kuwezesha utekelezaji wa majukumu kwa ufanisi zaidi. Watumishi wawili (2) wamebadilishwa vyeo kwa kuzingatia sifa, miundo inayotawala kada zao na Mfumo Wazi wa Utendaji Kazi na Upimaji (OPRAS). Aidha, watumishi nane

(8) wamethibitishwa kazini baada ya kumaliza muda wa majaribio. Vilevile, taarifa na kumbukumbu za watumishi zimeboreshwa kwa asilimia mia moja (100%) kupitia mfumo wa taarifa za watumishi na mishahara (*Human Capital Management Information System – HCMIS*).

100. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Ofisi imeendelea kuimarisha utawala bora, demokrasia na dhana ya ushirikishwaji watumishi pahala pa kazi katika mipango ya Ofisi kupitia vikao vya Idara na vitengo, vikao vya menejimenti na vya Baraza la wafanyakazi. Aidha, mazingira ya utendaji kazi yameboreshwa kwa kuwezesha upatikanaji wa vifaa na vitendea kazi kwa kuzingatia upatikanaji wa fedha. Vilevile, ujenzi wa Ofisi ya Makamu wa Rais katika mji wa Serikali Ihumwa, Dodoma unaendelea.

Usimamizi wa Ofisi, Maslahi na Maendeleo ya Watumishi - NEMC

101. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19 Baraza limewapatia watumishi wake vitendea kazi kama kompyuta na samani za Ofisi ili kuboresha utendaji kazi. Pia, Baraza limefanya tathmini ya utendaji kazi wa watumishi wake kwa kupitia mfumo wa OPRAS na kufanya vikao vya wafanyakazi wote ili kujadili na kutatua changamoto zinazowakabili. Vilevile, Baraza limewawezesha

wafanyakazi kushiriki katika semina, mikutano na mafunzo mbalimbali ndani na nje ya nchi ili kuwajengea uwezo katika masuala ya mazingira. Aidha, Baraza limeboresha mifumo ya kifedha na kujiunga na Mfumo wa Serikali wa Kielektroniki wa Ukusanyaji wa Mapato na Malipo Mtandao (*Government e-Payment Gateway - GePG*).

CHANGAMOTO NA MIKAKATI ILIYOPO

102. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza majukumu yetu Ofisi ilikumbana na changamoto kadha zikiwemo; - Upatikanaji wa rasilimali fedha zinazoendana na mahitaji halisi ya Ofisi; Uelewa mdogo wa wadau kuhusu masuala ya Muungano na umuhimu wa kuhifadhi na kutunza mazingira; Upatikanaji wa takwimu sahihi za mazingira; na kutokuwa na wataalam wa kutosha. Hata hivyo tulichukua hatua katika kukabiliana nazo ikiwa ni pamoja na ; - Kuandaa miradi na kuiwasilisha kwa Wadau wa Maendeleo kwa ajili ya kupata fedha za utekelezaji; Kuendelea kutoa elimu kwa umma kupitia redio, luninga, magazeti, machapisho, maadhimisho na maonyesho ya kitaifa kuhusu Masuala ya Muungano na umuhimu wa kuhifadhi mazingira, pamoja na kuhamasisha wadau hususan Serikali za Mitaa na sekta binafsi kushiriki katika masuala ya mazingira; Kuandaa taarifa ya Hali ya Mazingira pamoja na kuandaa maandiko ili kupata

ufadhili katika eneo la ukusanyaji takwimu; kutoa mafunzo kwa wataalam pamoja na kuajiri.

C. MALENGO NA MAOMBI YA FEDHA ZA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MAENDELEO KWA MWAKA 2019/20

Masuala ya Muungano

103. *Mheshimiwa Spika*, katika kuimarisha na kuenzi Muungano katika mwaka 2019/20 Ofisi imepanga kutekeleza majukumu na malengo yafuatayo: -

- i) Kuratibu vikao vya Kamati ya Pamoja ya SMT na SMZ ya kushughulikia masuala ya Muungano pamoja na ufuatiliaji wa maelekezo na maagizo yanayotolewa katika vikao;
- ii) Kufuatilia utekelezaji wa miradi na programu za maendeleo zinazotekelezwa pande zote za Muungano, kuhakikisha gawio la asilimia 4.5 ya fedha za Misaada ya Kibajeti (GBS), faida ya Benki Kuu, Mfuko wa Maendeleo ya Jimbo na PAYE linapelekwa Serikali ya Mapinduzi Zanzibar pamoja na ziara za kikazi ili kuimarisha Muungano’;
- iii) Kutoa elimu ya Muungano kwa makundi tofauti ya kijamii ikiwa ni pamoja na kuandaa warsha na makongamano ili kuendelea kuamsha ari ya

- kuuenzi, kuulinda na kuuimarisha Muungano ambao umedumu miaka 55; na
- iv) Kuhamasisha Wizara, Idara na Taasisi zisizo za Muungano zenye majukumu yanayoshabihiana kuendelea kufanya vikao angalau mara mbili kwa mwaka ili kupunguza changamoto za kisekta kwa ustawi wa Muungano wetu.

Hifadhi ya Mazingira

104. Mheshimiwa Spika, katika kusimamia na kuhifadhi Mazingira kwa ajili ya kizazi cha sasa na kijacho katika mwaka 2019/20 Ofisi imepanga kutekeleza majukumu na malengo yafuatayo:-

Sera ya Taifa ya Mazingira ya Mwaka 1997

105. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Ofisi imepanga kukamilisha mapitio ya Sera ya Taifa ya Mazingira ya Mwaka 1997 na Mkakati wake wa Utekelezaji. Lengo la mapitio hayo ni ni kuboresha Sera ya Taifa ya Mazingira kwa kuhakikisha masuala mapya ya kimazingira yanazingatiwa ili kujumuishwa katika Mkakati wa utekelezaji. Aidha, kwa kuzingatia maboresho ya Sera Ofisi itakamilisha Marekebisho ya Sheria ikiwa ni pamoja na kuwezesha Mfuko wa Taifa wa Dhamana ya Hifadhi ya Mazingira kusajiliwa na kuanza kufanya kazi kama inavyostahili. Ni matarajio yetu kuwa Maboresho ya Sera pamoja na Sheria yatasaidia

kwa kiasi kikubwa juhudi za Serikali kusimamia masuala ya mazingira nchini na hivyo kuwa na maendeleo endelevu.

Ripoti ya Tatu ya Hali ya Mazingira Nchini

106. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/20, Ofisi itachapisha nakala za Ripoti ya Tatu ya Hali ya Mazingira ya Mwaka 2018 kwa lengo la kuzisambaza kwa wadau na kutoa elimu kwa umma kuhusu hali ya mazingira nchini. Vilevile Ofisi itaandaa Ripoti hiyo katika lugha nyepesi ili kurahisisha utoaji wa elimu. Ripoti hii ina takwimu na taarifa muhimu zitakazosaidia katika Mipango ya kuhifadhi mazingira nchini. Ripoti hiyo itawasilishwa Bungeni kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya Mwaka 2004 Kifungu 175 (1).

Kuhamasisha Matumizi ya Nishati Mbadala

107. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/20, Ofisi itaendelea kuelimisha na kuhamasisha umma ili kuhakikisha kuwa, mkaa mbadala unatumiwa na kukubalika na watu wengi ikiwa ni pamoja na kuwa na viwango vinavyokubalika kitaaalam. Ofisi kwa kushirikiana na taasisi za elimu na za utafiti, itatumia kazi za washindi kuweka viwango vya ubora wa mkaa mbadala unaozalishwa hii ikiwa ni pamoja na: kiwango cha nishati joto (calorific values); aina ya vifungashio (packaging materials); uzito wa mkaa

(density) pamoja na kujua usalama wa kiafya kwa mkaa unaozalishwa kulingana na aina ya viambata (ingredients) vinavyotumika kutengeneza mkaa husika. Pia Taasisi zote za Serikali zitahamasishwa kupunguza kwa kiasi kikubwa matumizi ya mkaa na kuni na kuongeza matumizi ya nishati mbadala hususan gesi ya kwenye mitungi (Liquified Petroleum Gas – LPG).

Mifuko ya Plastiki

108. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Ofisi itaendelea kusimamia uzingatiaji wa Kanuni zinazoandaliwa chini ya usimamizi wa Sheria ya Mazingira, kutoa elimu na kuhamasisha wadau mbalimbali wakiwemo wamiliki wa viwanda vya mifuko ya plastiki ili kuhakikisha utekelezaji wa tamko la Serikali la kupiga marufuku uingizaji, uuzaji, uzalishaji na utumiaji wa mifuko ya plastiki linatekelezwa kwa ufanisi. Aidha, nichukue fursa hii kuwahimiza wawekezaji kuendelea kutumia fursa hii kuwekeza katika teknolojia ya uzalishaji wa mifuko mbadala.

Viumbe Vamizi

109. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Ofisi kwa kushirikiana na wadau itaratibu utekelezaji wa Mpango Mkakati wa Taifa wa Kudhibiti Viumbe Vamizi (2019 - 2029). Mkakati huo unalenga

kuimarisha juhudi za Serikali kukabiliana na ueneaji wa viumbe hao na athari zake ambazo zinaendelea kuongezeka kwa kasi nchini na hivyo kuathiri sekta kuu za uchumi ambazo ndiyo msingi wa uzalishaji na ajira. Juhudi hizo zitakwenda sambamba na utoaji elimu kwa umma juu ya jambo hili ili kuhakikisha wadau wanaunga mkono juhudi za Serikali katika kupambana na tatizo hili. Nachukua fursa hii kuomba wadau wa mazingira ikiwa ni pamoja na sekta binafsi, Washirika wa Maendeleo, Mashirika na Asasi zisizo za Serikali kuunga mkono juhudi za Serikali kukabiliana na tatizo hili.

Kampeni ya Upandaji Miti

110. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/20, Ofisi itaendelea kuhamasisha na kufuatilia utekelezaji wa kampeni ya upandaji miti kwa kushirikiana na Sekta zinazohusika katika Halmashauri za Wilaya Nchini ili kukabiliana na changamoto mbalimbali zinazokwamisha kufikiwa kwa malengo ya kampeni hii. Baadhi ya masuala yatakayopewa kipaumbele ni pamoja na kuhamasisha wananchi kupanda miti ya matunda ambayo pamoja na kuhifadhi mazingira itasaidia kukuza kipato na kuimarisha afya kwa jamii. Juhudi hizo zitakwenda sambamba na kusiondisha juu ya utunzaji wa miti ya asili.

Tuzo ya Rais ya Hifadhi ya Mazingira

111. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/20, Serikali itaendesha mashindano ya Tuzo ya Rais ya Hifadhi ya Mazingira kwa kutumia Mwongozo wa Tuzo ulioboreshwa. Baadhi ya masuala yalioongezwa katika mwongozo huo ili kuuboresha ni pamoja na uzalishaji endelevu viwandani, matumizi ya nishati mbadala, uchimbaji madini endelevu, kilimo na ufugaji endelevu, usimamizi wa taka, afya na usafi wa mazingira. Aidha washindi wa Tuzo hii wanatarajiwa kupewa Tuzo zao wakati wa kilele cha maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani, tarehe 5 Juni, 2020;

Uzuiaji wa Shughuli za Binadamu katika Baadhi ya Maeneo

112. *Mheshimiwa Spika*, kwa kuzingatia Sheria ya Mazingira ya Mwaka 2004 Kifungu cha 57 (1) kinakataza kutofanyika shughuli yoyote ya kibinadamu ya kudumu au ambayo kwa asili yake inaweza kuhatarisha au kuathiri vibaya ulinzi wa mazingira na au utunzaji wa bahari au kingo za mito, bwawa, au miambao ya asili ya ziwa. Hata hivyo, Kifungu 57 (2) kinampa mamlaka Waziri mwenye dhamana ya mazingira kuweka miongozo ya kuendesha shughuli za binadamu ndani ya maeneo yaliyoelezwa. Kwa kuzingatia hilo Ofisi inaandaa Miongozo itakayotoa ufafanuzi kuhusu

aina ya shughuli zinazoweza kutekelezwa katika maeneo hayo. Lengo ni kuhakikisha kuwa kunakuwa na uwiano kati ya uongezaji wa kipato cha wananchi pamoja na uzingatiaji wa uhifadhi wa mazingira katika eneo lililolengwa.

Usimamizi Endelevu wa Rasilimali za Maji Zinazovuka Mipaka Kati ya Kenya na Tanzania

113. *Mheshimiwa Spika*, Tanzania na Kenya ni nchi jirani zinazomiliki kwa pamoja baadhi ya Maziwa na Mito ikiwemo, Ziwa Chala, Ziwa Jipe, Ziwa Natron na Mto Mara. Kwa muda mrefu nchi hizi mbili zimekuwa kwenye changamoto za matumizi yasiyo endelevu kwa rasilimali hizo na hivyo kusababisha uharibifu mkubwa wa mazingira unaopelekea upungufu wa utiririshaji maji, kupungua kwa kina cha maji kwa baadhi ya Mito na Maziwa na kuongezeka kwa magugu maji kunakohatarisha bioanuai ya maeneo haya. Ili kukabiliana na changamoto hizo nchi za Kenya na Tanzania zimekubaliana masuala yafuatayo; Kuunda Kamati ya pamoja katika ngazi ya Wataalam na Mawaziri; Kufanya tathmini ya kina ya rasilimali za mipakani; na Kuandaa Mkataba wa usimamizi wa rasilimali hizo pamoja na Mpango wa utafutaji wa rasilimali fedha. Hadi sasa Kamati ya pamoja ya Wataalam kwa ajili ya kutoa mwongozo wa kitaalam wa

usimamizi wa rasilimali za mipakani zinazomilikiwa kwa pamoja imeshaundwa na kuanza kazi.

114. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/20 Serikali itaendelea kuratibu kazi chini ya Kamati hizi kwa kushirikiana na Serikali ya Kenya.

Uratibu wa Usimamizi wa Mazingira Katika Ngazi ya Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

115. *Mheshimiwa Spika*, katika juhudi za kutekeleza Sheria ya Mazingira, Ofisi itaendelea kushirikiana na Wizara yenye dhamana ya Tawala za Mikoa na Mamlaka ya Serikali ya Mitaa ili kuimarisha uratibu wa usimamizi wa Mazingira kwa kuhakikisha uteuzi wa wataalam wa usimamizi wa mazingira katika ngazi za Miji, Wilaya, Manispaa, Jiji na Mikoa unaendelea kufanyika. Maafisa hao ni kiungo katika utekelezaji, usimamiaji na ufuatiliaji wa Sheria ya Mazingira ya mwaka 2004 katika maeneo hayo na hivyo wana wajibu wa kushauri Serikali za Mitaa kuhusu utekelezaji wa Sheria hii. Aidha, utekelezaji, uratibu na ufuatiliaji utahusisha uundaji wa Kamati za Usimamizi wa Mazingira za Jiji, Manispaa, Wilaya, Mji, Kata, Kijiji, Mtaa na Kitongoji pamoja na kuhakikisha kuwa zinafanya kazi na uandaaji na utekelezaji wa Mipango ya Mazingira ya mamlaka ya Serikali za Mitaa.

116. Mheshimiwa Spika, Kazi nyingine zitakazotekelezwa katika hifadhi ya mazingira ni pamoja na; -

- i) Kuendesha mafunzo kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Wizara za Kisekta; na kuanzisha mfumo wa utoaji vyeti na leseni za mazingira kwa njia ya mtandao;
- ii) Kuratibu utekelezaji wa mapendekezo ya Kikosi Kazi ili kuhakikisha hali ya Mfumo Ikolojia ya Bonde la Mto Ruaha Mkuu inaendelea kuimarika;
- i) Kuelimisha Umma kuhusu Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira pamoja na matumizi salama ya bioteknolojia ya kisasa (GMO) kupitia vyombo vya habari ikiwemo redio, luninga na magazeti. Vilevile, Ofisi itaandaa na kuchapisha Mkakati wa Mawasiliano na Elimu kwa Umma kuhusu Hifadhi ya Mazingira;
- ii) Kusimamia, Kuratibu na Kufuatilia Utekelezaji wa Mikataba ya Kimataifa ya Mazingira ambayo Tanzania ni Mwanachama na kuandaa msimamo wa nchi na kuratibu ushiriki katika mikutano ijayo ya nchi wanachama wa Mikataba ya kimataifa ya hifadhi ya mazingira;
- iii) Kutoa vyeti vya Tathmini ya Athari za Mazingira (TAM) kwa miradi na Tathmini ya Mazingira Kimkakati (SEA) na kufuatilia utekelezaji wa

suala hili kwa mujibu wa Sheria ya Mazingira ya Mwaka 2004;

- iv) Kuratibu utekelezaji wa Mikakati iliyopo chini ya Mikataba ya Kimataifa tuliyoridhia;
- v) Kuwezesha mchakato wa kuridhia Mikataba na Itifaki za Mazingira ambazo Tanzania imesaini;
- vi) Kutekeleza miradi ya hifadhi na usimamizi wa mazingira na Mabadiliko ya Tabiachi iliyopo chini ya Mikataba ikiwa ni pamoja na kufanya tathmini na ufuatiliaji; na
- vii) Kuandaa miradi ya kuhifadhi mazingira na kuiwasilisha kwa wafadhili kwa ajili ya kupatiwa fedha kutoka kwenye Mifuko na Mashirika yanayohusika na kuhifadhi mazingira.

Malengo ya Baraza la Taifa la Kusimamia na Kuhifadhi Mazingira

117. *Mheshimiwa Spika*, Baraza katika kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Mazingira ya mwaka 2004 limepanga kutekeleza yafuatayo katika mwaka 2019/20: -

- i) Kufanya ukaguzi na ufuatiliaji wa Miradi ya Uwekezaji na kuchukua hatua stahiki kwa wataokiuka Sheria pamoja na kushughulikia malalamiko wa wananchi kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira na Kanuni zake;

- ii) Kuandaa na kufanya mapitio ya nyezo na miongozo mbalimbali inayohusu uzingatiaji wa Sheria ya Mazingira na Kanuni zake;
- iii) Kuendesha maabara ndogo ya kimazingira kwa ajili ya kupima sampuli kwa hatua za awali katika kubaini uchafuzi katika mazingira;
- iv) Kuboresha mfumo na mchakato wa TAM ili kuwezesha upatikanaji wa vyeti kwa haraka zaidi na kuendelea kutoa miongozo kwa wadau ili kuhakikisha TAM inazingatiwa kabla ya uwekezaji kufanyika;
- v) Kuendelea kusajili miradi kwa ajili ya mchakato wa TAM, kusajili wataalam wa TAM na Wakaguzi wa Mazingira pamoja na kufanya vikao vya kinidhamu ili kufuatilia mienendo yao katika kutoa ushauri kwenye masuala ya Mazingira;
- viii) Kufanya tathmini ya mifumo ikilojia katika bonde la maji la Rufiji katika eneo la mradi wa umeme wa Rufiji;
- viii) Kuendelea kutekeleza Ajenda ya Taifa ya Utafiti katika Mazingira kwa kufanya tafiti na tathmini mbalimbali za mazingira pamoja na kufuatilia shughuli za Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi;
- ix) Kufanya mapitio ya miradi inayowasilishwa na wadau na kuiwasilisha kwenye Mfuko wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi ili iweze kupata ufadhili;

- x) Kuandaa miongozo ya usimamizi wa mazingira katika maeneo lindwa na nyeti (Environmental Protected Areas - EPAs and Environmental Sensitive Areas - ESAs);
- xi) Kufanya ufuatiliaji wa karibu wa shughuli zinazofanyika katika Mradi wa Uzalishaji Umeme wa Rufiji ili kuhakikisha hifadhi ya mazingira na usalama mahali pa kazi unazingatiwa;
- xii) Kuimarisha Usimamizi wa taka ngumu na kuboresha udhibiti wa utupaji wa taka hatarishi kwa kushirikiana na wadau;
- xiii) Kuongeza wigo wa mapato kwa kupitia utekelezaji wa kanuni ya Tozo pamoja na uandaaji wa Miradi ya Maendeleo;
- xiv) Kuendelea na kampeni za elimu ya mazingira kwa umma na kuifanya NEMC ijulikane zaidi kwa jamii;
- xv) Kuanza ujenzi wa Ofisi za kudumu katika kiwanja cha Baraza kilichopo eneo la Njendengwa, Dodoma; na
- xvi) Kuanzisha Ofisi ya Kanda ya Magharibi na kuimarisha Ofisi za Kanda zilizopo kwa kuongeza watumishi na vitendea kazi ili kuongeza ufanisi.

Miradi ya Maendeleo

118. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/20 miradi mikubwa ifuatayo ya hifadhi na usimamizi wa mazingira imepangwa kutekelezwa: -

i) Mradi wa Kurejesha Ardhi Iliyoharibika na Kuongeza Usalama wa Chakula Katika Maeneo Kame Tanzania

119. *Mheshimiwa Spika*, katika mradi huu kazi zifuatazo zitatekelezwa:- Kuandaa Mpango wa matumizi bora ya ardhi kwa vijiji 17 katika Halmashauri tano ambazo ni Magu (3), Nzega (5), Mkalama (5) na Kondoa (4) na Wilaya ya Micheweni katika Shehia 8; Kuanzisha mashamba darasa kwa wakulima kuhusu kilimo, hifadhi na mbinu bora za kilimo rafiki kwa mazingira; Kutoa mafunzo ya uboreshaji na urutubishaji wa udongo, mbinu za kilimo cha misitu (agro- forest) na kilimo cha makinga maji; Kuchimba, kukarabati na kujenga mabwawa na visima na ununuzi wa matanki ya kuhifadhi maji; Kupanda miti kwa kuzingatia mpango wa matumizi bora ya ardhi wa vijiji; na Kutambua teknolojia na maeneo yanayofaa kwa uvunaji wa maji ya mvua.

ii) Mradi wa Kuhimili Athari ya Mabadiliko ya Tabia Nchi Kupitia Mifumo ya Ikolojia

120. Mheshimiwa Spika, katika mradi huu kazi zifuatazo zitatekelezwa:- Kujenga uwezo wa kuhimili mabadiliko ya tabianchi kwa kuimarisha mifumo ya ikolojia; Kufanya tathmini ya athari za mabadiliko ya tabianchi na kutoa mapendekezo ya kukabiliana na athari hizo; Kuunda mfumo wa ujuzi kuhusu kuhimili mabadiliko ya tabianchi (Formulation of Adaptation Knowledge Management System); Kuendesha mafunzo kwa wadau wa mradi kuhusu umuhimu wa Ikolojia katika kuhimili mabadiliko ya tabianchi; Kuandaa mipango ya matumizi bora ya ardhi na Kutoa elimu ya matumizi ya majiko banifu na sanifu kwenye maeneo ya utekelezaji wa mradi.

iii) Mradi wa Kusaidia Utekelezaji na Usimamizi wa Mbinu Jumuishi za Mazingira Katika Kuongoa na Kurejesha Ikolojia Iliyoharibika na Hifadhi ya Bioanuai

121. Mheshimiwa Spika, katika mradi huu kazi zifuatazo zitatekelezwa: - Kuhuisha masuala ya hifadhi ya Bioanuai na matumizi endelevu ya huduma za ikolojia katika Sekta za uzalishaji; Kuwezesha matumizi endelevu na usimamizi wa ardhi katika mifumo ya uzalishaji (kilimo, safu, na

misitu); na Kuongoa na kurejesha Ikolojia iliyoharibika katika sekta ndogo ya misitu.

iv) Mradi wa Kusimamia Uhifadhi na Matumizi Endelevu ya Bonde la Ziwa Nyasa

122. Mheshimiwa Spika, katika mradi huu kazi zifuatazo zitatekelezwa:- Kuwezesha uzalishaji wa mkaa endelevu pamoja na matumizi ya majiko sanifu na banifu; kutoa mafunzo kwa vikundi kuhusu usimamizi endelevu wa uvuvi pamoja na kuendeleza ujasiliamali; Kutoa mafunzo kwa wachimbaji wadogo wadogo wa madini na mchanga kuhusu uchimbaji endelevu; Kuanzisha na kujenga uwezo kwa jumua za watumia maji (*Establishment/Strengthening of Water Users Association*) kwa ajili ya usimamizi endelevu wa rasilimali za maji; na Kusaidia utekelezaji wa mipango shirikishi ya usimamizi wa misitu.

123. Mheshimiwa Spika, Miradi mingine itakayotekelezwa na Ofisi katika mwaka 2019/20 ni pamoja na:- Mradi wa Kujenga Uwezo wa Taasisi Kusimamia na Kupunguza Athari za Mazingira kwa Jamii za Vijijini Katika Sehemu zenye Ukame; Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kutekeleza Sheria ya Mazingira; Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi Kupunguza Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozone; Mradi wa Kutekeleza Mpango wa Ufuatiliaji

na Udhibiti wa Taka Zinazodumu Katika Mazingira Kwa Muda Mrefu; Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kusimamia Kemikali na taka nchini; na Mradi wa Kuhuisha Uhusiano Kati ya Afya na Mazingira na Uwezo wa Kisheria na Kitaasisi Katika Udhibiti wa Kemikali na Taka.

HITIMISHO NA SHUKRANI

124. *Mheshimiwa Spika*, nchi yetu ni ya Muungano ambao una umuhimu wa pekee kwa Taifa na umekuwa ni utambulisho wa Taifa letu na kielelezo cha umoja wetu katika kudumisha Amani na Usalama wa nchi yetu. Mwaka huu Muungano wetu unatimiza miaka 55 tangu kuasisiwa kwake. Ninatoa wito kwa Watanzania wote kuendelea kuuthamini, kuuenzi, kuulinda na kuudumisha Muungano ili jitihada za kusukuma mbele maendeleo kiuchumi, kisiasa na kijamii kwa faida za pande zote mbili.

125. *Mheshimiwa Spika*, chini ya uongozi wa Rais wetu, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Makamu wa Rais, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, pamoja na Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi, Muungano wetu unaendelea kuimarika na kushamiri. Chini ya uongozi wao hakuna changamoto yoyote inayoweza kutufarakanisha, kututenganisha wala kuturudisha

nyuma. Katika mwaka 2019/20 Ofisi na Serikali kwa ujumla itaendelea kuyafanyia kazi mambo yote yanayoleta changamoto katika utekelezaji wa masuala yanayohusu Muungano na kutoa elimu kuhusu Muungano ili uendelee kuimarika.

126. Mheshimiwa Spika, kutokana na umuhimu wa mazingira katika mustakabali wetu na maendeleo ya uchumi wa viwanda, ni jukumu la kila Mtanzania kuhakikisha kuwa mazingira na maliasili za nchi yetu zinalindwa na kuhifadhiwa. Ninapenda kutoa wito kwa Waheshimiwa Wabunge pamoja na wananchi kwa ujumla kuunga mkono juhudi za Serikali katika kulinda na kuhifadhi mazingira kwa manufaa ya kizazi cha sasa na kijacho.

127. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Ofisi imejipanga kuipa elimu ya mazingira kipaumbele kwa jamii ili kuhakikisha mazingira yanalindwa na kutunzwa. Aidha, Ofisi itahakikisha masuala yote yanayohusu uharibifu wa mazingira yanapatiwa ufumbuzi. Vilevile, Ofisi itaendelea kutoa miongozo ya hifadhi ya mazingira katika nyanja mbalimbali kwa lengo la kuhifadhi mazingira kwa kuangalia mifumo ya ikolojia, mifumo ya uzalishaji mali, na mifumo ya uchumi ya matumizi ya rasilimali asili.

128. Mheshimiwa Spika, ninaomba nitumie nafasi hii kuwashukuru walionisaidia kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi. Shukrani zangu za dhati na za kipekee ni kwa Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wake na dira na mwelekeo aliotupatia kuhusu majukumu yetu. Aidha, ninamshukuru Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wake makini uliotuwezesha kutekeleza majukumu yetu. Ninapenda kumshukuru Mheshimiwa Mussa Ramadhani Sima, (Mb.), Naibu Waziri, Ofisi ya Makamu wa Rais, kwa ushirikiano anaonipa katika utekelezaji wa kazi za Ofisi. Vilevile, ninapenda kuwashukuru Mhandisi Joseph K. Malongo, Katibu Mkuu, Ofisi ya Makamu wa Rais; *Balozi* Joseph E. Sokoine, Naibu Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais; Ndugu Ali Mufuruki, Mwenyekiti wa Mfuko wa Taifa wa Dhamana ya Mazingira na Wajumbe wa Bodi ya Mfuko huo; Dkt. Samuel Mafwenga Mkurugenzi Mkuu wa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira; Wakuu wa Idara na Vitengo; na Wafanyakazi wote wa Ofisi ya Makamu wa Rais na Baraza kwa michango yao katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu. Pia ninawashukuru wale wote waliotuwezesha kutekeleza majukumu ya Ofisi kwa kipindi

kilichopita, na ambao wamesaidia katika kuandaa Mpango na Bajeti ya mwaka 2019/20.

129. Mheshimiwa Spika, Ofisi imefanikisha utekelezaji wa majukumu yake kwa kushirikiana na washirika wa maendeleo. Ninapenda kuwataja baadhi ya washirika wa maendeleo ambao Ofisi imefanya nao kazi kwa karibu kama ifuatavyo: Serikali ya Norway; Serikali ya Canada; Serikali ya Sweden; Serikali ya Italia; Serikali ya Jamhuri ya Watu wa Korea; Umoja wa Nchi za Ulaya (*European Union - EU*); Shirika la Mpango wa Maendeleo la Umoja wa Mataifa (*United Nations Development Programme - UNDP*); Shirika la Umoja wa Mataifa la Elimu, Sayansi na Utamaduni (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO*); Shirika la Mazingira la Umoja wa Mataifa (*UNEP*); Mfuko wa Mazingira wa Dunia (*Global Environment Facility - GEF*); Shirika la Umoja wa Mataifa la Huduma za Miradi (*United Nations Office for Project Services - UNOPS*); Benki ya Dunia (*World Bank - WB*); Benki ya Maendeleo ya Afrika (*African Development Bank - AfDB*); Shirika la Umoja wa Mataifa la Maendeleo ya Viwanda (*United Nations Industrial Development Organization - UNIDO*); Shirika la Kimataifa la Misaada ya Maendeleo la Denmark (*Danish International Development Agency - DANIDA*); *World Wide Fund*

for Nature - WWF; Mfuko wa Kimataifa wa Kuendeleza Kilimo (International Fund for Agricultural Development - IFAD); Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (Green Climate Fund - GCF); Shirika la Kilimo na Chakula Duniani (Food and Agriculture Organization - FAO); Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Ujerumani (Gesellschaft fiir Internationale Zusammenarbeit - GiZ); Kikundi cha Washirika wa Maendeleo kinachoshughulikia Mazingira (Development Partners Group on Environment - DPGE); Asasi Zisizo za Kiserikali (AZISE); na Sekta binafsi. Aidha, ninapenda nitumie fursa hii kuwaomba washirika wa maendeleo kuendelea kutoa ushirikiano katika kipindi kijacho ili tuweze kufanikiwa zaidi katika kulinda na kuimarisha Muungano wetu na kulinda na kuhifadhi mazingira yetu.

MAOMBI YA FEDHA

130. *Mheshimiwa Spika*, ili Ofisi iweze kutekeleza majukumu na malengo yaliyopangwa, ninaomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu liidhinishhe maombi ya fedha kwa mwaka 2019/20, kama ifuatavyo:

Fungu 26: Makamu wa Rais

131. *Mheshimiwa Spika*, ninaomba Bunge lako Tukufu liidhinishhe Makadirio ya Matumizi ya Sh.

7,855,093,000 fedha za Matumizi ya Kawaida kwa mwaka 2019/20. Kiasi hiki kinajumuisha fedha za Mishahara ya watumishi Sh. **1,120,128,000** na fedha za Matumizi Mengineyo Sh. **6,734,965,000**.

Fungu 31: Ofisi ya Makamu wa Rais

132. Mheshimiwa Spika, ninaomba Bunge lako Tukufu, liidhinishe makadirio ya matumizi ya Sh. **29,066,298,442** kwa Fungu hili. Kiasi hiki kinajumuisha Sh. **9,847,374,000** fedha za Matumizi ya Kawaida na Sh. **19,218,915,442** fedha za Miradi ya Maendeleo. Bajeti ya Matumizi ya Kawaida inajumuisha Sh. **2,759,365,000** fedha za Mishahara na Sh. **7,088,009,000** fedha za Matumizi Mengineyo. Fedha za Matumizi Mengineyo zinajumuisha Sh. **2,808,957,000** Ruzuku ya Mishahara ya watumishi wa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira. Aidha, fedha za Miradi ya Maendeleo zinajumuisha Fedha za Ndani Sh. **1,000,000,000** na Fedha za Nje Sh. **18,218,915,442**.

133. Mheshimiwa **Spika**, ninaomba kutoa hoja.